

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE
CUPRINZÂND BULETINUL SECȚIEI SOCIAL-ECONOMICE A „ASTREI“

Anul II
N-rul 40

Comitetul de direcție: V. Goldiș, D. Gusti, M. Popovici, G. Bogdan-Duică,
I. Lupaș, O. Ghibu, M. Șerban, N. Ghiulea, V. C. Osvadă și Ion Clopoșel.

Numărul
Lei 12 -

CLUJ, DUMINECĂ 4 OCTOMVRIE 1925

C U P R I N S U L :

PROBLEME ECONOMICE: Conferințele noastre	Vasile C. Osvadă
PROBLEME SOCIALE: Educația poporului	N. Ghiulea
Corupția (sfârșit)	Tr. Brăileanu
ACTUALITĂȚI: Leon Bourgeois	Horia Trandafir
Unui prieten din Brazilia	Emil Isac
ÎNVĂȚĂMÂNT, EDUCAȚIE: La începutul noului an școlar	Dr. Axente Iancu
Morală stradală	At. Popa
BULETINUL „ASTREI“: Acțiunea „Astrei“	Ion Clopoșel
BIOPOLITICA: Asistența copiilor de a doua și a treia vârstă	Dr. Axente Iancu
Cronica medico-socială: Cancerul în creștere. — Muzeele	
de igienă. — Boalele profesionale. — „Igienă prin	
exemplu“	Dr. A. Voinea
SATE, ORAȘE, REGIUNI: Reghinul săsesc	O. Boitoș
SĂPTĂMÂNA ECONOMICĂ-FINANCIARĂ: Salarii „mufftoare	
de foame“	Minerii dela Criștior
Iar Lonea. — Serviciile publice. — Noui izvoare de	
bogăție. — Foamea. — Comunicația cu Jugoslavia. —	
Plata pământului din împroprietărire. — Plata salariilor	
în aur	N. Ghiulea
Nemulțumiri justificate	Ștefan Pașca
CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE: Teatru: „Thebaida“	
de V. Eftimiu. — Cărți, reviste, ziare: (Suflet Românesc. —	
Idea Europeană)	B. & B.
Citind Revistele streine: (Arta românească la Tuilleries.	
— Menirea Presei. — Protecția copiilor și Societatea	
Națiunilor. — Spiritul public în Statele Unite)	Comestor
FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNALE: Acei cari ne înțeleg. — Trei cicluri de	
conferințe. — Organizarea Astrei. — Congresul internațional de sondage în Bucu-	
rești. — Curățenia în trenurile de persoane. — „Schaffet Ordnung“. — Regru-	
parea foilor minoritare. — Serbările dela patriarhia ortodoxă. — Opera română	
din Cluj. — Cronica mărunță. — Bibliografie.	

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: CLUJ, PIAȚA UNIRII NR. 8
Abonamente: pe un an 600 lei. — Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. Funcționarii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoite. În America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an

SOCIETATEA DE MĂINE

REVISTĂ SOCIAL-ECONOMICĂ

Comitetul de direcție: V. Goldis, D. Gusti, M. Popovici, G. Bog-dan-Duică, Ioan Lupăș, Onisifor Ghițu, M. Șerban, N. Ghiulea V. C. Oevadă și Ion Ciobotel.

Colaboratori: T. Albani, D. Antal, N. Bagdasar, Axente Banciu, A. P. Bănuț, V. Bogrea, dr. L. Borcea, dr. Al. Borza, Tr. Brăileanu, N. Buta, O. Boitoș, I. Breazu, A. Buteanu, S. Cioran, Al. Ciura, H. Cotruș, I. Cristea, dr. E. Dăianu, N. Dașcovici, dr. Aurel Dobrescu, Silviu Dragomir, I. Duma, A. Esca, Mircea Florian, I. Flueraș, Vladimir Ghidionescu, N. Holsescu, Ovidiu Hulea, dr. Daniil Ciugureanu, dr. Axente Iancu, dr. I. Iacobovici, Petru Ilcuș, Emil Isaac, D. B. Ionescu, dr. Ioan Iosif, dr. Victor Jinga, Iosif Jumanca, dr. C. Lacea, I. I. Lapedatu, Victor Lațiu, dr. Aurel Lazăr, dr. A. Magier, ing. Macșai, Aug. Maior, dr. Sabin Manuilă, Simion Mehedinți, Ștefan Meș, dr. Zaharia Munteanu, Teodor Neș, dr. Ion Năndriș, Sabin Oprescu, Zenovie Păcliganu, Horia Petra-Petrescu, Ecaterina Pitig, dr. Gh. Popovici, Septimiu Popa, Ghiță Popp, Constantin Popescu, dr. Gh. Preda, dr. Octavian C. Pușcariu, Sextil Pușcariu, dr. Cornel Radu, I. Rem. Anselme, Ion Iosif Schiopul, Valeriu Seni, dr. Gh. Sglimbea, Victor Stanciu, Vasile Stoica, dr. M. Șerban, G. Șerban, dr. Dom. Stanca, Fl. Ștefănescu-Goangă, Petru Suciu, Const. Sudejeanu, inginer Șuluțiu, Gavril Todică, D. Tomescu, Isaiia Tolan, Vasile Vlaicu, dr. Aurel Voina, D. Voina, dr. Ion Voinea, T. O. Vornic, dr. N. Zigre.

Reprezentanți în provincie:

Oradea-Mare: prof. Iosif Pogan
Cernăuți: prof. dr. Vasile Gherasim
Arad: dr. Gh. Rusu și Laurențiu Luca
Alba-Iulia: prof. Horia Teculescu
Blaj: prof. Alex. Lupeanu și Ștefan Pop
Turda: prof. Teodor Murășanu
Brașov: ziarist Vasile Munteanu
Ludoșul de Murăș: protop. Romul Popa
Lugoș: Pael Grecu, redacția „Cartea Satelor”
Timișoara: ziarist Octavian David și Valeriu Linca
Careii-mari: prof. Ghergariu
In București: Gh. Vlădescu-Răcoasa.
In Paris: Adrian Corbul.
In Roma: N. Buța.

Județul Făgăraș: preot Mircea Tomas (Tohanul-vechiu)
Sibiu: prof. Gh. Maior și Elie Măgean
Târgul-Mureș: Traian Popa
Maramurăș: I. Bârlea și dr. V. Filipciuc
Mehadia: Coriolan Buracu
Hațeg: prof. Ștefan Gherman
Sfântu-Gheorghe: dr. Ioan Popa
Cohalm: protop. Emilian Stoica
Beiuș: protop. Petru E. Papp.
Poiana-Sărată (Săcuime) pr. I. Rafiroiu
Săliște: prof. Alex. Iosif

SCHMOLL-PASTA
CREMĂ RENUMITĂ DE GHETE — BRAȘOV

FABRICA DE PIELARIE

GHETE, CUREDE

DE TRANSMISIE

PIELARIE FINA

FRĂȚII
RENNER

& Co.

S. A. — C L U J

ADRESA TELEGRAFICA:

„DERMATA”

„Cartea Românească”
Societate Anonimă București
Capital Lei 50,000.000

Institut de arte Grafice, Editură și Librărie. Cărți didactice și literare, române și străine. Registre și furnituri de birou, rechizite de școală. Tipografie. Legătură, Steriotipie, Litografie, Turnătorie de litere, Cartonage. Confecțiuni de hârtie.

Secție specială de obiecte de artă, marochinerie, cristaluri, jucării, etc.

„Fotoglob” Atelier special de fotografie.

Direcțiunea: Bulev. Academiei 3-5,
București.

Magazine de desfacere și Ateliere grafice.

București: Bvd. Academiei 3-5, Cal. Moșilor 62-64 (Librăria Sfetea). Str. Șelari No. 12 (Librăria Joanijiu). Str. Paris No. 16 (Göbl-Rasidescu), Șoseaua Bonaparte No. 68-72.

SUCURSALE:

Cluj: Piața Unirii 7 și Calea Dorobanților No. 14-16
Timișoara: Str. Eugen de Savoia No. 7 și Strada Tepeș-Vodă No. 2.

Societatea Afiliată: „Cartea Românească din Valea Târnavei” S. A. Dicioșanmărtin.

Se pot vindeca bolile de plămâni?

Această importantă chestiune

este tratată de autor, de Dr. med. Guttmann, și prim-medic al lui Finsenkuranstalt din Berlin, într-o broșură bogat ilustrată.

Această broșură o obține orice medic gratuit și fără taxă de porto prin firma:

PUHLMANN & Co., BERLIN D, Müggelstr. 25-25a

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Editor și redactor-șef:
ION CLOPOȚEL

REDACȚIA:
PIAȚA UNIRII 8 - TELEFON 308
CLUJ, DUMINECĂ 4 OCTOMBRIE 1925

Anul II Nrul 40
NUMĂRUL: LEI 12

Conferințele noastre

Rostul și programul de muncă în România întregită al bătrânei dar viguroasei noastre „Astra” s'a evidențiat mai adâncit și mai complex cu prilejul *reorganizării secțiilor științifice-literare* făcută la Cluj, în preajma vacanțelor de vară ale anului acestuia.

Dragostea cu care au oferit ofranda lor cei mai de seamă producători și creiatori ai intelectualității românești, din această parte de țară, apoi nivelul ridicat și senin al discuțiilor ordonate și bogate în înșiruirea de probleme: literare, culturale, științifice, sociale, economice și profesionale, de actualitate — îndreptătesc cele mai bune nădejdi de importante contribuiri la progresul neamului și al țării, prin mijlocirea „Astrei”.

Abia întorși pe la căminurile lor, conducătorii diferitelor secțiuni ale „Astrei” au pornit la lucru, așa că toamna și iarna ce urmează își vor avea multe zile împodobite cu expunerea și adâncirea muncii și a rezultatelor ajunse în diferitele domenii ale mijloacelor ce constituie și asigură progresul nostru al tuturor.

În șirul acestor sămănători de idei și propovăduitori ai cuvântului ce talmăcește preocupări conducătoare de viață și de suflete înălțătoare, se grăbește să se afle și *secția social-economică a Astrei*, care are și prețiosul sprijin al acestei reviste.

Ne dăm seama de greutatea ce stau în calea muncii noastre, în materie social-economică. Trebuie să recunoaștem, cu durere, că la noi românii — în afară de câteva probleme și noțiuni de utilitate curentă — prea puțin sunt cunoscute și mai puțin sunt analizate și adâncite problemele sociale și economice.

Dovezile dureroase le întâlnim

la tot pasul și prea adesea în toate straturile populației noastre.

Secția social-economică a „Astrei” își socoate ca una din întările ei îndatoriri: să lămurească și să împrietenească marele public cu problemele sociale și economice, abordând și adâncind o seamă dintre cele mai de actualitate și de mai curent interes.

Intru ajungerea acestui scop deocamdată luăm în ajutor *condeiul* scrisului și vorba *conferințelor* săptămânale. Dorind să ne apropiem cât mai mult de realități și să fim de ajutor nevoilor de actualitate nu vom îngreui scrisul și conferințele noastre nici cu expuneri teoretice, nici cu cercetări științifice pure. Că ne vom folosi de toate cunoștințele noastre privind frământările, concluziile, teoriile și sintezele de până acum, în materie socială și economică, — e firesc.

Dar conferințele și scrisul nostru vor năzui să împrietenească pe cei doritori de muncă și progres, cu problemele de actualitate, pe care le vor adânci și a căror rezolvire vor ajuta-o cu indicarea de soluții, ce vor fi corectate și întregite în *discuțiile libere*, care vor urma după fiecare conferință. Cu alte cuvinte: dorim să popularizăm probleme, ca să împrietenim și să ajutăm preocupări de ordin social și economic, în cercuri și în straturi cât mai largi și cât mai adâncite, cu atât mai mult cu cât politicianismul de azi a învrăjbit fără să creieze, și bărbații politicii „pure” prea ușor privesc complexul problemelor sociale și economice — azi de cea mai cumplită actualitate.

Ca dela început să facem dovada raporturilor noastre cu realitățile

actuale, preconizăm credința noastră că sub raport economic ne preocupă *intensificarea producției și sub raport social: dreptatea socială*, care nu îngăduie exploatați și exploatatori, dar cere organizarea și instruirea masselor producătoare ajutate pe treptele instrucției și conservării, în calea progresului umanitar și sufletesc.

Pentru întâiul sezon al conferințelor secției social-economice a „Astrei” vom aranja, cu sfârșitul lunii Octombrie, *două cicluri de conferințe*:

În ciclul conferințelor *economice* arătând *necesitatea intensificării producției*, vom analiza probleme privind: capitalul intern și extern, agricultura, industria, căile de comunicație, producătorii indirecti etc. În ciclul conferințelor *sociale*, adâncind problema dreptății sociale, se vor analiza probleme privind: munca, organizațiile sociale, alcoolismul, sindicalismul, administrația, instituții de tot felul.

Ca o întregire, revista „Societatea de mâine”, va organiza un al treilea ciclu de conferințe, analizând *problema minorităților, sub raport social și economic*.

Aceste trei cicluri de conferințe credem să le putem începe în a doua jumătate a lunii Octombrie și să le încheiem cu finele lunii Martie.

Pentru buna reușită apelăm de pe acum la toți, câți au putința să contribuie cu luminile și munca lor la ușurarea ajungerii scopului urmărit, după cum am schițat.

Pentru Comitetul de direcție al secției social-economice a „Astrei”

Vasile C. Osvadă

secretarul secției.

E d u c a ț i a p o p o r u l u i

Cu cât trec anii dela unire, cu atât pierdem din avânt și din speranță. Cu cât trec anii, vedem că nu am fost pregătiți pentru ziua de azi.

Când visul cel mare ni l-am împlinit, toți ne îmbărbătam cu credința, că vom ști să facem față tuturor împrejurărilor și că bunăvoința, jertfa de sine, interesul obștesc vor acoperi lipsa pregătirii noastre.

Și cât ne-am înșelat! Astăzi, vlăguți și apatici în urma mării sforțări pe care am făcut-o, nu urmărim nici un plan, nici o țintă, lucrurile se rostogolesc de la sine, și întâmplarea le așează cum voește, când mai bine, când mai rău, niciodată însă cum trebuie.

Ce greu se răsună greșala noastră din trecut!

Înainte de războiu eram unul din cele mai nefericite popoare. Nici jumătate din pământul neamului nostru nu era în stăpânirea noastră, milioane de frați zăceau supt jug străin. Nu putea să existe pentru un neam mai mare durere decât această sfâșiere a sufletului său! Doar Polonia, sfâșiată în trei părți, putea să ne înțeleagă durerea!

Cu toate acestea, din mila de suferința fraților, din iubirea neamului nostru, din dorul de întregire, — singura garanție de existență a neamului nostru — noi nu am făcut cu adevărat idealul nostru național. Noi nu am înșufat în popor fiorul unui vis comun. Noi nu am urmărit cu tărie împlinirea unui ideal. Nu ne-am pregătit pentru ziua cea mare. Și ziua cea mare a vieții noastre naționale ne-a găsit cu candela stinsă!

Ce am așteptat? Care ne-a fost visul comun, și ce pregătiri am făcut pentru împlinirea lui, când nu putea să existe pentru un neam un mai puternic izvor de vise și speranțe comune, un mai curat izvor de ideal național, de cât acea rezlețire nenorocită a neamului nostru, de cât acea nedreaptă sfâșiere a sufletului nostru?

În fața celei mai grele clipe din viața noastră ca națiune, în timpul neutralității, ne-am găsit desbinați nehotărâți, slabi, lipsiți de orice idealism, și am putea spune, lipsiți de speranța victoriei.

Idealul național al unui neam nu se naște așa, ca un instinct, odată cu omul, el se infiltrează în

chip inconștient în sufletul poporului în măsura necesităților și puterilor lui de viață. De acolo, din sufletul națiunii, eroii, aleșii neamului îl ridică, îl purifică și îl înalță mai presus de toate scopurile sociale, și în urmă prin ridicarea culturală a maselor, prin educația adâncă a poporului se infiltrează și se dezvoltă credința nestrămutată într'însul.

Avut-am noi cu adevărat un ideal național? Forța puternică care a împins pe cei mai buni dintre noi la propovăduirea și deslănțuirea războiului de întregire a fost un ideal național? Ar părea, că nu!

Aceea ce numesc astăzi unii sau alții ideal național a fost o nobilă, sau mai puțin nobilă, simțire a sufletului lor, o pornire curată, sau mai puțin curată, a conștiinții lor de neam, dar nu a fost idealul neamului nostru!

Dacă ne amintim că puterea neamului nostru era, cum și este, la țară, și că acolo era mizerie, întuneric și o nepăsare care îngheța cele mai nobile porniri; dacă ne amintim de diferențieri vinovate, care au înstrăinat la noi clasele sociale, că între pătura cultă și popor era o prăpastie cumplită și că nu puteau exista gânduri comune în conștiințe streine sau dușmane între ele; înțelegem că nu putea fi ceva mai dureros de cât simțirea ce o încercau intelectualii, de a se găsi singuri în clipa supremă, de a se găsi înconjurați de cea mai mare nepăsare, când vedeau că atunci se juca cartea sorții neamului nostru.

Erau clipe de mare durere pentru acei luptători, dar se ispășea astfel crima de a fi lăsat să fie ținuți în sărăcie și întuneric frații cei mai buni, cea mai mare și mai curată parte a neamului nostru. În acela clipe când aveau nevoie de mai multă putere, nu aveau de unde să-și îmbogățesc simțirea, de unde să culegă noi gânduri, de unde să găsească noi puteri. Izvorul secase!

Am pornit la războiu, poporul umil și obișnuit a fost chemat să-și apere cu pieptul gol țara. Apărându-și cu ardoare pământul strămoșesc, după cumplite suferințe, a învins. Steaua bună a neamului nostru ne-a arătat calea adevărului și dreptății, și toate greșalele noastre, întregirea neamului s'a făcut,

și putem pași spre consolidarea unirei și înălțarea neamului nostru între celelalte popoare.

Prin aceasta însă nu se micșorează vina conducătorilor de ieri, și învățămintele ce trebuie să tragem din suferințele noastre pentru ziua de mâine. Victoria finală nu trebuie să ne întunece buna judecată.

Din cauza mizeriei și întunericului în care a fost ținut poporul, nu a existat în țara noastră o unitate de neam, o simțire comună, un ideal național, o cultură națională. Prea puținii intelectuali, fără contact cu poporul românesc, erau mai strânși legați de toate culturale streine, de cât de una care ar fi trebuit să fie a neamului nostru. Fără simțire românească, fără un ideal național, adică fără a se identifica cu simțirea neamului nostru, și cu aspirațiile sale, aceștia nici nu ar fi fost capabili să pregătească terenul pentru împrejurările de a doua zi după împlinirea idealului național, după victorie, fiindcă nu aveau nici viziunea clară a unui ideal național, nici convingerea biruinții, nici cunoștința poporului românesc.

Și astfel după unire ne-am trezit complet nepregătiți, fără nici un studiu serios, fără un plan solid, fără măsuri și tactice bine studiate. Din cauza aceasta, tot ce am făcut până acum au fost improvizații, experiențe, încercări, care ne-au ruinat și ne-a încetenit dezvoltarea neamului și a țării noastre cu vre-o cincizeci de ani.

Nu mai putem merge pe drumul acesta. Trebuie să ne luăm toate măsurile de întărire a neamului nostru. Trebuie să curățim isvoarele pentru a avea apă limpede în fântână. Trebuie să ridicăm poporul pentru a fi capabil să ne dea vlăstare sănătoase și puternice care să poată ține piept cu țări și pricepere greutăților, care se vor abate mâine asupra țării noastre.

Ne trebuie un ideal național, un ideal nou de viață și acesta nu se poate căpăta de cât prin educația poporului.

Să ne înțelegem însă. Aceasta nu înseamnă școli la țară cu o sală, sau două, de clasă, și învățători mai mult sau mai puțin buni.

Educație este creierea de valori culturale, adică este sădirea de idealuri sufletești, artistice, morale,

religioase, politice, în inima și min-
tea generațiilor tinere, pentruca
aceste idealuri să fie călăuzitorii
sentimentelor și acțiunilor lor în
viață. Iar educația poporului este
pregătirea și organizarea sistema-
tică a maselor omenești, pentruca
ele să capete plăcerea să creieze
idealuri comune și să fie stăpânite în
acțiunea vieții lor de acele ideale.

Dela sine urmează că o asemenea
educație cere ca cultura cărții să
fie complectată și să privească
toate laturile culturii umane, și mai
mult, din cauza viețuirii în comun,
educația poporului trebuie să fie
o educație socială, o educație pentru
viața în comun.

Educația poporului, supt regimul
democrației, când el dispune de
politica, de conducerea și chiar de
destinele unei nații, are o însemnă-
tate aproape tot atât de mare ca
educația unui principe moștenitor,
care prin naștere este chemat să
domnească asupra unui neam. Dar
deși pe educația principelui de co-
roană pune toată lumea preț, pe
educația principelui democrației, a
poporului, se pare că nu pune
nimeni preț.

Votul universal cere școli în mă-
sura sporirii numărului alegătorilor,
cere o educație intensificată, cere
o educație nouă potrivită nouilor
împrejurări de viață socială.

Educația poporului nostru trebuie
întemeiată pe un ideal nou cores-
punzător faptului că visul milenar
de unire, care virtual a stat în su-
fletul tuturor fiilor acestui neam, a
fost împlinit și suntem toți strânși
într'o singură țară, în țara noastră,
pe destinele căreia suntem stăpâni.

Ieri am fi putut întemeia educația
poporului nostru pe un ideal națio-
nal ce trecea peste granițe. Era
firește și mai comod pentru conducă-
torii acestei țări de a duce gândurile
oamenilor de la suferințele și ne-
dreptățile de acasă. Astăzi după
întregire nu putem avea decât un
ideal național înlăuntrul granițelor.
Vor nu vor conducătorii, trebuie să
ne găsim un nou ideal de viață
comună în sânul vieții noastre
naționale.

Cel mai aproape ideal pe care
ar trebui să se sprijine educația
poporului nu poate fi de cât con-
solidarea clădirei noastre, ridicată
cu atâtea jertfe, nu poate fi de cât
întărirea noului nostru Stat. Și cum
din experiența trecutului nostru și
din aceia a celorlalte țări, știm că
un Stat, care nu este întemeiat pe

fundamente morale: pe cinste, pe
dreptate, pe libertate nu poate să
trăiască, idealul de astăzi al edu-
cației poporului nu poate fi de cât
ridicarea aci, între granițele țării
noastre, a unui Stat democratic și
constituțional, cu respectul liber-
tății, dreptății și legalității.

Numai o astfel de educație a po-

porului nostru ne va pune în mă-
sură să dăm desvoltarea culturală
și socială a neamului nostru, numai
astfel vom putea să ajungem maxi-
mum de civilizație de care suntem
capabili, numai astfel neamul nostru
își va putea fixa în lume locul ce
i-se cuvine între celelalte neamuri.

N. Ghiulea

Corupția

(Un capitol din patologia socială.)

(Urmare și sfârșit)

*Devotamentul unei minorități de
oameni politici n'a putut ținea locul
acțiunii regulate și ordonate a mas-
sei cetățenilor.* O urmare din cele
mai nefaste a acestui regim este
predominațiunea aproape continuă
a unui puteri anonime și irespon-
sabile, care adeseori conduce
într'un mod indirect dar efectiv
toată politica guvernului. Aceasta
vine din faptul că șeful partidului
din opoziție, dacă este abil, ex-
perimentat și bun de întrigi, e în-
totdeauna cel puțin într'o mare
măsură stăpân pe soarta cabinetu-
lui. Prin manevrele sale, combina-
țiile sale, alianțele sale, el poate
face ca minișterul să cadă într'o
cursă neprevăzută; e necesar deci
ca acest șef să fie cruțat, să i se
acorde cel puțin o parte din ceea ce
cere, să se cruțe creaturile sale,
să se țină socoteală de opoziția sa,
într'un cuvânt e nevoie de o în-
țelegere cu el zi de zi. Astfel chiar
afară de putere un partid reușește
să stoarcă Statul prin mijloace în-
tortochiate. Acest despotism ipocrit
nu izbește privirile, masa poporu-
lui nici nu le bănuiește și el este
astfel tolerat și primit cu toate
consecințele sale umilitoare și
ruinătoare. De fapt acest regim este
cel al suveranității arbitrară și opre-
sive a partidului, dar nu a națiunii.

Se înțelege lesne [că, în aceste
condiții, o cameră este neputin-
cioasă să conducă cu înțelepciune,
economie și succes afacerile țării.
Ea e compusă, în mod necesar, în
mare parte, de politicieni de pro-
fesie, devotați cu mult mai mult
intereselor egoiste ale partidului lor
decât binelui obștesc. Competința
îi lipsește, deoarece mandatele
sunt distribuite după voia șefilor
de partid, cari caută partizani devo-
tați mai mult decât legiuitori capa-
bili. Într'o astfel de adunare, tim-
pul cel mai bun trece în discuții
sterpe, iscate din competițiuni per-
sonale; interesul național e astfel

împins pe al doilea plan. Asemă-
narea între politica internă a Por-
tugaliei din 1910 și a României
înainte de războiu e, mi se pare,
izbitoare. Această asemănare pare a
fi un argument puternic pentru
ipoteza noastră că structura unui
sistem politic rezultă din constela-
ția internațională, din raportul sis-
temului cu alte sisteme politice. Și
Portugalia și România (dinainte
de războiu) sunt State întrate în
comerțul internațional, prin care
fapt trebuințele clasei conducătoare
deveniră cu mult mai mari decât ar
fi îngăduit producția internă.

Adoptarea unei forme de guvernă-
mânt occidentală n'a șters diferen-
țierea economică, ci a înăsprit-o.
Tributul de lux plătit industriei
apusene din munca țăranilor trebuie
să devină tot mai apăsător.

În România, în urma evenimente-
lor războiului și a politicii econo-
mice și financiare întemeiate pe
empirism primitiv, dezechilibrul eco-
nomic cu toate consecințele sale
nefaste, e și astăzi foarte accentuat.
Astfel o revistă românească, foarte
moderată și obiectivă, vorbind de
călătoriile unor Români în străină-
tate și constatând că o călătorie în
centrele apusene costă între 8 și
15 mii de lei, exclamă: „Pentru un
intelectual, care altădată cu câș-
tigul său modest, putea să treacă
pragul țării pentru a mai învăța
câte ceva iar astăzi nici nu poate
să trăiască, e revoltător. Suntem o
țară sălbatică, o colonie africană,
unde numai stăpânitorii, numai
cuceritorii pot trăi omenește!“¹⁾
Dar mizeria intelectualilor rezultă
tocmai din faptul că n'avem colonii,
pentru a echilibra consumația și
producția și am intrat pe calea
unui regim corupt, țărănimea ne-
putând satisface și trebuințele de
lux ale stăpânilor constituți în
„clanuri“ politice și ale Statului
pentru plata funcționarilor. Din

¹⁾ „Societatea de mâine“ An. II. pg. 516.

produsele muncii țărănești numai un rest neînsemnat e întrebuințat pentru nevoile Statului, marea parte curge în buzunarele beneficiarilor „puterii“.

Dacă admitem asemănarea situației din Portugalia cu cea din România, e interesant să cunoaștem și mijloacele de îndreptare recomandate de Poinard în monografia amintită.

Preceptele sale corespund direcției școlii lui Demolins, care vede în instituțiile engleze exemple bune de imitat. Mijloacele de regenerare ar fi: îngrădirea amestecului Statului, organizarea rațională a muncii, educația tineretului pentru crearea „timpului particularist“, adică a individului independent și întreprinzător, și înainte de toate reconstituirea vieții private și instituțiilor locale.

A proceda altfel, a crede că se poate lupta împotriva abuzurilor și josniciilor politice prin politica însăș, este, după părerea lui Poinard, a înjuga plugul înaintea boilor.

„Niciodată, în această arenă, oamenii drepiți și cinstiți, geloși se'nțelege de reputația lor, nu vor putea ținea piept intriganților și ambițioșilor cari fac o meserie din politică. Totdeauna cei dintâi vor fi răsturnați și înlăturați de cei din urmă, a căror îndrăzneală nu e oprită de nici un hotar. Se vor vedea eșuând toate încercările viitoare, cum au eșuat toate experiențele trecute. Miniștrii cinstiți, combătuți în umbră, jucați, trădați, denunțați, amenințați, se vor retrage unul după altul, descurajați, îngrețoșiți, indignați, de procedele, exigențele, pofele de care sunt împresurați. Intr'adevăr cum s'ar putea resemna un om cinstit de a nu fi decât omul de paie, instrumentul docil al unui șef de partid, ascuns după culise ca un pânjen tupilat în mijlocul pânzei sale. Și dacă ministrul el însuș e șef de partid, sau va da țara pradă exploatării nerușinate a credincioșilor săi, sau nu va întârzia a cunoaște că nu joacă bine rolul de politician; părăsit de propriile sale trupe, el va cădea“.

Dacă descrierea faptelor, dată de Poinard e foarte plastică și realistă, preceptele sale pentru îndreptarea relelor sunt în mare parte în contradicție cu premisele dela cari a pornit. Căci, situația politice interne din Portugalia, ca și în alte țări ce se găsesc în condițiuni analoge, a fost cauzată în primul

rând de constelația internațională. Desagregarea vieții private și a instituțiilor locale sunt efecte îndirecte ale politice externe. Prin urmare numai schimbarea constelației forțelor politice externe ar putea aduce o îndreptare în politica internă. Problema ar fi deci: în ce fel s'ar putea înrîuri în mod conștient asupra mediului politic extern pentru a grăbi regenerarea Statului; sau în altă formulare: cum s'ar putea înlătura și opri într'un Stat procese de desagregare determinate de evoluția istorică, adică de raporturile internaționale, prin deșteptarea și activarea așaziselor forțe interne ale societății.

Școala lui Demolins n'a putut pune problema în acest fel, căci ea așteaptă toată mântuirea dela aplicarea „metodei de observație“, fixată de Le Play și păstrată cu sfințenie de adepții săi de diferite nuanțe.

Dar „metoda prin sine însăș nu naște nimic“, ci „ideia este grăuntele, iar metoda este pământul care-i dă condițiunile de dezvoltare 2) „Bugetul familial“ ne dă deslușiri asupra constituției familiei, dar constituția Statului se va lămuri din bugetul Statului. Adepții lui Le Play nu văd pădurea din cauza copacilor, nu văd Statul din cauza familiilor.

Statul nu este compus din familii, deci o sumă de familii, ci el însuș este o formă organică, evolutivă, care dispune de forțe imanente de regenerare ce trebuiesc trezite și întărite pentru a opri procesele de desagregare.

Acesta e grăuntele care tretue îngropat în pământul potrivit — și roadele nn vor întârzia. Să observăm deci fenomenele structurale ale Statului și vom vedea, că tradiția, ideologia comună a cetățenilor, se opune curentelor de desorganizare, asimilând ceea ce vine din afară, transformând structura organizmului politic pentru a-l adapta la noile condiții de existență 3). Și, înainte de toate, aceste forțe îi dau Statului posibilitatea de a înrîuri puternic asupra mediului ambiant schimbându-l în conformitate cu trebuințele sale. Vorbim în acest caz de o politică externă activă și conștientă, de crearea de condiții

favorabile în politica externă, economice, intelectuale etc, cari singure sunt în stare să înlătore fenomene de desagregare în politica internă.

Complexitatea fenomenelor sociale, nu permite, în niciun caz, operarea cu formule simple. Cu atât mai puțin cu cât pe lângă observația transformărilor materiale, trebuie considerate și fenomenele psihice, felul de interpretare a realității cum se oglindește în conștiința colectivă. Astfel structura mediului ambiant se sintetizează în felul de a gândi și simți al unui popor. Manifestațiile concrete ale conștiinței colective sunt literatura, arta, știința, și de evoluția acestor manifestații depinde atitudinea societății față de mediul ambiant, deci și atitudinea sistemului politic față de alte sisteme politice.

Contactul cu Statele străine desorganizează sistemul ideilor, distruge omogenitatea interpretării realității. Pe lângă diferențierea starilor sociale din punct de vedere economic, se ivește diferențierea psihică, deosebiri de convingeri religioase, filosofice, apoi deosebiri de cunoștințe și mijloace de conservare individuală în lupta pentru existență.

Lupta de clasă d. e. își are originea în concepții deosebite despre cum ar trebui să fie societatea, în ideologii născute din contactul cu comunitățile străine.

Din acest punct de vedere calea pentru reorganizarea socială trebuie să se găsească pe același plan; ea trebuie să se îndrepte spre restabilirea unității de vederi, spre crearea unui ideologii comune prin concilierea deosebirilor existente. Mijloacele sunt prinse sub noțiunea generală de educație — în înțelesul cel mai larg al cuvântului. Ea este înrîurirea lentă și coordonată a societății asupra individului pentru a și-l adapta scopurilor sale, pentru a-și putea crea organele necesare funcțiunilor sale, în cazul nostru funcțiunilor politice. Educația va tinde să creeze un ideal politic care să stea deasupra tuturor deosebirilor de convingeri în alte domenii — să creeze și întărească pe scurt zis „particistul“.

Aci stă cheia pentru deslegarea contradicției pedagogice de care am vorbit înainte. A. Comte a avut dreptate când a afirmat că anarhia materială este efectul anarhiei intelectuale, și că reorganizarea so-

2) Claude Bernard, Introduction à l'étude de la médecine expérimentale, 12-e éd. Paris 1924 pg. 60.

3) Ca exemplu pentru o concepție organică și idealistă amintim frumoasa carte a lui J. Izoulet „La cité moderne“, Paris 1895.

cială trebuie să pornească dela în-lăturarea anarhiei ideilor.

Când principii conducătoare lip-sesc, pune el, când ideologia omogenă e sfărâmată, organizația socială se întemeiază pe interese personale. Corupția, apelul la interesele personale, e un expedient necesar pentru evitarea unei des-organizări complete. Corupția sistematică a rezultat din necesitatea menținerii unei discipline materiale în lipsa unei adevărate organizații spirituale; ea izvoarește în mod spontan din anarhia intelectuală.

E o iluzie a oamenilor politici cari cred că pot asigura stabilitatea societății prin constituții cari nu sunt întemeiate pe principiile unei științe sociale. Acest fapt constituie o mare primejdie pentru societate, căci se face concluzia că toate relele rezultă din imperfecțiunea instituțiilor în loc să se vadă că ele rezultă din lipsa de principii.

Prin experimentări menite a perfecționa, instituțiile sunt amenințate cu distrugerea celei mai fundamentale instituții: proprietatea, căsătoria. Astfel se pot ivi catastrofe neprevăzute.

O urmare a acestei stări de lucruri este ridicarea la suprafață a elementelor rele, deslănțuirea avidității, ivirea unei porniri copilărești de a comanda; șarlatanismul politic este în floare, iar spiritele cele mai eminente sunt scoase din politică.

Remediul este, după Comte, întronarea politicei pozitive, întemeiată pe o teorie socială imparțială care poate vorbi către toate partidele fără să poată fi acuzată de reacțiune sau revoluțiune, și care poate prescrie ordinea în numele progresului și progresul în numele ordinii. Ea poate modera spiritele arătând că legile sociale se pot reduce la legi naturale. Prin ea se va înfăptui înnoirea fundamentală a ideilor sociale și ca urmare a moravurilor publice. Ea liniștește mulțimea și o reține dela transformări catastrofale. Ea duce la o resemnare înțeleaptă față de relele inevitabile, dar nu la apatie căci arată și mijloacele de îndreptare.¹⁾

Intenția mea a fost de a analiza în spiritul acestei teorii sociale, obiective și moderate, un fenomen social, care pasionează atât de mult opinia publică prin varietatea aspectelor sale și efectele sale nefaste

¹⁾ Cours de philos. pos. IV, pg. 108, 112, 118, 120, 123. 138-9, 141-2, 143-4.

asupra structurii sistemului politic.

Aș fi fericit dacă încercarea mea va contribui la închegarea unei ideologii care să oprească și să paralizeze procesele de desagregare, deschizând calea spre o echilibrare mai perfectă a țesuturilor noastre sociale, la o cooperare armonică a claselor sociale și a diferitelor grupuri etnice.

Și când patriofobia, născută și nutrită de un umanitarism și inter-

naționalism rău înțeles, pe de o parte și xenofobia, izvorită dintr'un naționalism tot atât de greșit, pe de altă parte, vor fi înlocuite printr'un patriotism adânc și luminat, Statul nostru va putea rezista tuturor înfrunților din afară fără să fie amenințat de desagregare — prin corupție.

Cernăuți, Septembrie 1925.

Traian Brăileanu,
profesor la Universitatea din Cernăuți

BULETINUL ASTREI

A c ț i u n e a „A s t r e i”

Noul comitet central al Asociației transilvane întrunește 50 din figurile reprezentative ale Ardealului. Ședința plenară dela 26 Septembrie a fost onorată de prezența marelui majorității a lor, de față fiind și dd. Goldiș, Brăneș, Lupăș. Din Cluj, Brașov, Blaj, Sibiu, Timișoara, Turda n'au prețutat să vină cei aleși de adunarea generală dela Reghin pentru a deține cu autoritate și competență în mâinile lor sceptrul cultural al Ardealului. Ședința a fost animată până la sfârșit de un spirit nou de practicitate și de un elan hotărât de muncă.

Hotărât lucru: Astra revine, își reconstruește cadrele în vederea unui cât mai mare folos pentru nația aceasta.

Dr. Vasile Goldiș a desfășurat programul noii acțiuni și a întrunit aprobarea unanimă a comitetului central. Astra se organizează pe județe. În fiecare centru județean ea își clădește casa sa culturală. Pentru a se face această casă, Astra strânge fonduri speciale județene, fonduri cari nu vor fi concentrate la Sibiu. Și pentru o reușită pozitivă Astra își instituie birou în fiecare capitală județeană cu secretar cu plată lunară având zilnic ore de serviciu pentru a fi la îndemâna oricui. Inșiși membrii comitetului central își vor asuma răspunderea cercetării personale și organizării Astrei în toate localitățile, până în cele mai ascunse cătune din codru.

Președintele Astrei a dat semnalul acțiunii. În județele Arad, Timiș și Caraș-Severin d-sa a întâmpinat cea mai largă bunăvoință. Este acesta

semnul vădit al necesității de organizare culturală. Mai presus de deosebiri profesionale și politice, toată lumea vrea să se înmănuncheze sub aripile Astrei pentru a servi cât mai intens acest popor.

O adevărată acțiune de solidarizare a sufletelor inițiază acum Astra. Și deaceia acțiunea Astrei este irezistibilă. Toți se pleacă în fața stindardului înălțat.

Suntem foarte bucuroși că Astra are curajul întreprinderii. L-am așteptat și-l salutăm din toată inima.

Procedul ni se pare bun: să fie strânși uniți întâiu intelectualii centrelor județene. Să se asigure apoi concursul factorilor locali ai vieții de stat: județ și comună. Bine orientați, intelectualii vor ști să lucreze cu altă siguranță, cu alt spor. Sosiți la fața locului, între țărani, ei vor face începutul marilor ameliorări sociale și economice, cari vor da un mers mai accelerat progresului neamului nostru.

Astra a făcut dela centru începutul Organizației se va întinde de acum în inele tot; mai vaste și mai sigure până la mulțimea care poartă încă pe fizionomia ei urmele tuturor mizeriilor și suferințelor din trecut.

Ne facem cu plăcere ecoul hotărârilor mature ale comitetului central, aplaudăm inițiativa și rugăm și noi societatea românească din toate unghiurile Ardealului să nu zăboviescă în a-și da tributul pentru un succes cât mai desăvârșit al acțiunii Astrei.

ION CLOPOTEL

S'a deschis

Farmacia dr. D. Olariu

Cluj, str. Regina Maria No. 9.

RETOUR AU FORÊT...

Unui prieten din Brasilia

Dragul meu prieten, am primit răvaşul tău ce mi l-ai trimis de vreo zece zile, scris înainte cu patru luni. Şi mă bucur, că după douăzeci de ani, fi-ai adus aminte de mine, cu care ai copilarit şi căruia odată în viaţă i-ai spart capul. Mi-ai spart capul pentrucă m-ai iubit, dar azi nimeni nu mi-ar mai sparge capul din iubire, cum ai făcut tu. Şi douăzeci de ani, este mare vreme, mai atâta, ca un politician să nu înveţe nimic. Tu, dragul meu, ești azi directorul unei menagerii de Stat, și sub ordinele tale stau camele, tigri, elefanți, bizoni, papagali, maimuțe, lei și urși de mare... și dacă ai fi la noi director de menagerie, sunt sigur, că ai uita pe Behm!...

Mă întrebi să-ți spui, ce-am făcut eu timp de douăzeci de ani? Am colindat lumea, căutând cheia lui Bentam, am zâmbit cu Mona Lisa, am pipăit pulsul rece al anachoretului din British Museum, am cercetat folclorice și am cheltuit vremea, ca să mă trezesc azi din visul personalismului, și să-ți spun cu convingerea omului înșelat, că nu găsesc definit rolul social al artistului român. Fiecare tagmă își are Sindicatul, clasele ș-au format ideologii, fiecare individ își are contraindividul și fiecare colectivitate se bazează pe un argument de Stat, numai artistul român (savantul, poetul, teatralistul, pictorul, etc.) nu are nici un rol social, poate numai acela, de-a delecta mulțimea și de a-i servi interesul antipatic și parvenit. Poate eu greșesc, și suprapunesc forța antiintellectualistă a plebei, poate numai pe mine mă irită încorectul îmbogățit de războiu și individul corupt al zilelor noastre, poate numai pe noi, suflete seismografice ale propriului nostru exil ne întristează valul de epicurism brutal ce amenință albele altare ale lui Thoth — dar animalele tale sincere, blânde ori sălbatice, te pot consola... douăzeci de anii mei trecuți în lupta cu lupa, penelul, dalta și creionul, au un singur rezultat, că vecinul meu analfabet, cu două clase primare, a ajuns să fie considerat om de frunte și să aibă automobil, iar eu arunc diploma șoarecilor și sunt bucuros, dacă pot scăpa covorul de mâinile osoase ale ismailului... Căci așa să ști, intelectualul se sbate în miserie! Și de ce nu o zoologie sinceră, pe față, cu fiarele tale din Brasilia, și de ce o altă zoologie, cu care ne-am învățat noi, a vede în bou un geniu, în amfibiu un leader de partid, și în o găscă proastă o propagandistă politică?... Sunt întrebări,

la care răspund cei douăzeci de ani, inutili pentru noi ca fond și jertfiți ca formă! Am adunat cu pasiune documente omenesti. Ne-am oțelit energia cu dorul de luptă. Am jurat pe Francisc de Misi, și ne-a fost idealul: mânășă albă a bardului din Wales. Am spus că pentru noi românii: Eminescu, Grigorescu, Caragiale este mai mult ca o mie de miniștri și zece mii de deputați. Și rezultatul? Eminescu nu este nici azi tipărit occidental, Grigorescu nu este așezat într'un muzeu special, statuia lui Caragiale se ridică numai în teorie pe Olimp, de fapt, geniul este sub cenușe și cu prodest a căuta tăciunile minunat arzându-ne degetele? Tu, în menageria ta vezi fiare, și le cunoști viștile, păcatele, însușirile și le

domolești cu oase ori cu bastonul de fier. Tu ști că tigrul nu este ciocârlia din Quadalvivir și îl tratezi cum merită. Dar, trăește tu, alături de atâtea creaturi, și nu le cunoaște nici numele, nici soiul, nici pasiunile și apără-te, dacă te poți de ele!

Totuș, să fim cu răbdare și să ne dăm încă un termen de 20 ori poate de 200 de ani. Și să ne întrebăm reciproc, cum ne simțim, ce mai facem, cum o ducem? Stelele sfântului Elmus ne vor călăuzi.

Dar și până atunci, mai scrie-mi des din Brasilia, din codrul secular, unde stăpânești menageria. Și te rog, în proxima scrisoare, scrie-mi care este diferența între: hienă și tigrul, corb și ciocârlie, privighetoare și papagal și între om și fiară...

Cu o europeană străngere de mână

EMIL ISAC

INVĂȚĂMÂNT, EDUCAȚIE

Inceputul noului an școlar

Suntem la începutul noului an școlar. Copii de școală din toate unghiurile țării vor grăbi la orașe în năzuința lor de a-și câștiga lumină și cultură formând viitorul nostru intelectual. Cu părăsirea vieții patriarhale dela țară și cu sosirea lor la orașe se schimbă însă și condițiunile de trai ajungând ei în fața unor probleme necunoscute. Aglomerațiunile din școli și internate rezervă riscuri cari pot să taie dela început elanul demn de admirat al țărânului nostru, dictat de o tendință spre mai bine. Viața în comun poate fi în anumite împrejurări izvorul unor boale, cari nu iartă. Copiii noștri în orașe se tuberculizează. Să ne amintim numai constatările făcute în cursul anilor din urmă la clinica medicală Cluj, slevate de către dl prof. Hațiegan în conferința ținută la Universitate vorbind despre „profilaxia tuberculozei“. Cotidianele au semnalat deasemenea cu accent dureroase tuberculizarea speranței noastre de mână. Este o datorie ca toate internatele și școlile în afară de certificatele pe cari le prezintă elevii la primire, să ia contactul cu diferitele servicii spitalicești în vederea depistării purtătorilor de germeni în colectivitățile infantile. Știința medicală a făcut progrese; examenul radiologic și bacteriologic ne demonstrează lucruri cari nu totdeauna pot fi puse în evidență numai cu ajutorul examenului clinic. Serviciile clinice, suntem siguri, atunci când se va face apel la concursul lor, nu vor refuza prețioasa contribuție. În

orașele din provincie spitalele vor putea face la fel. E necesar însă ca întreg corpul didactic cât și conducătorii de internate și îndeosebi doctorii de școală să dea mai mare atențiune acestei grave probleme a cărei răspundere morală ne revine tuturor în întregime.

DR. AX. IANCU

Morală stradei

Buna îndrumare socială și morală a școlii de orice categorie ține piept cu o școală veche dar care din ce în ce se ține tot mai bine, a cărei morală este diametral opusă moralei școlare. Este morală stradei. Moralizatorii de pe stradă își fac datoria lor cu mare osârdie, căutând să sporească numărul criminalilor, hoților, bețivilor, desfrânaților și a altor categorii de demoralizați.

Orașele joacă un rol preponderant în susținerea moralei negative. Preoții acestei morale sunt prea mulți, astfel că față de ei preoții moralei creștine nu au prea mare putere. Preoții demoralizării sunt cei decăzuți, bețivii pătimași, desechilibrații sau desfrânații, cari fie care caută să-și atragă soți câți mai mulți, pe cari îi răsplătesc din belșug cu exemplul vieții lor.

Față de această școală oamenii cei de bun simț sunt neputincioși; cei certați cu sufletul lor, nepăsă-

tori, iar cei stricați buni părtinitori. Și fiind numărul celor cu buni simț mai mic decât al celorlalte categorii, evident ei nu vor avea puterea de a lupta cu arme potrivite în contra acestor moralizatori ai colțurilor străzii.

Inscripțiile de tot felul de pe pereți, garduri, locuri de afișe; desenele cari de cari mai spontane și atrăgătoare pentru ochii copiilor; strigătele prietenești cu glume ne-spălate; vorbele cari se aud din cârciume; declamațiile beivului care măsoară în zig-zag trotuarele; pun-gașii din colțuri cari pândesc slăbiciunile celor încrezători; stricații cari stau și pândesc copiii în jocuri, jucându-se cu ei în piață, în curte și apoi într'un loc ascuns; femeile pierdute cari caută victime atât printre cei mici cât și printre cei mari; târgoveții cari cu nerușinare fură banul celui lesne credincios plătind scump o marfă ieftină; toate vitrinele însuflețite și neînsuflețite ale trotuarelor; ilustrațiile dela librării și papetării artistice și respingătoare în arta lor; cărțile cu coperta colorată ca să atragă ochii copiilor asupra binefacerilor de distrugere morală a celor cuprinse în ele; momelile sectarilor în prinde-rea prozelitilor; toți și toate acestea sunt *preoți și idoli* ai moralei din stradă.

Nu ar avea rost nici un fel de critică; este inutilă când nu se poate întreprinde o acțiune comună de a înfiera aceste fiare și a le stârpi viermele păcatului din inima lor. O problemă de viață și de moarte în educația copiilor noștri. Bilanțul moralității școlariilor este foarte desechilibrat. Multe elemente bune pe cari le primim, nu le putem păstra în curățenia lor și suntem nevoiți să fim înfrânți în lupta cu morala din piață și din colțuri de stradă.

Oare nu se poate prinde acest suflet curat și păstra neîntinat? Este o întrebare la care suntem nevoiți să răspundem.

Atanasie Popa, prof.

„Societatea de mâine“

revista și volumele editate
de ea se găsesc la

Librăria Pavel Suru
București, Calea Victoriei.

Reghinul săsesc

Adunările generale ale „Astrei“ sunt admirabile prilejuri de valorificare a puterilor de muncă, ce se găsesc la un moment dat încheiate într'o organizație, care se menține, nu atât prin produsul genial al unor personalități rari, ce luminează din când în când rândurile omenirii prin forța excepțională a sufletului lor, cât mai ales prin *munca organizată* a unei armate mari, repar-tizată categoriilor după un principiu rațional de distribuire, în vederea unei cât mai productive activități.

Faptul că aceste adunări se țin în fiecare an în *altă* localitate, dintre acelea cari au îmbrățișat stindardul de muncă culturală al Asociațiunii, are o multiplă semnificație, care trebuie reamintită. Ele sunt prilejuri sărbătorești, menite să procure orașelelor de provincie, alese pentru ziua de bucurie, momente de înălțare morală, prin recunoștința arătată față de producția lor culturală din *trecut*, cași prin stimulul pentru propășirea din *viitor*. Cu cât orașelele acestea sunt mai mici și mai ales cu cât ele sunt mai aproape de granițele țării, cu atât mai mare nevoie au de această recunoștință și de această stimulare.

Mai sunt apoi adunările generale cu sediul schimbat în fiecare an prilejuri de examinare a situației reale a vieții românești *prezente* din localitățile respective. Cu astfel de ocaziuni e bine să ne putem desprinde de pe ochi pânza entuziasmului, care împăienje-nește vederea limpede a ochiului observator, pentru a putea prinde pe retină *realitatea* cât mai obiectiv — fie ea îmbucurătoare pentru noi, fie îngrijorătoare prin semnificația ei pentru perspectiva idealului, pe care nu trebuie să-l pierdem din vedere niciodată. Infățișarea exactă a acestei realități, însoțită de indicarea măsurilor potrivite pentru schimbarea înspre mai bine a situației, este un serviciu bun care se face celorce sunt chemați să dea directiva, prin activitatea lor zilnică, vieții românești locale.

Prea puțini dintre cei cari au vorbit despre adunarea generală din acest an a „Astrei“, ținută la Reghinul săsesc, le-au făcut acest serviciu Reghinienilor.

* *

D. Sabin Opreanu a avut dreptate, când, într'un articol publicat în această revistă (Nr. 34—35), a numit regiunea Reghinului „la marginea Românis-mului“, întemeiat pe propriile observații, culese în satele, locuite și de Români ale Săcuimii. Sunt semne, cari ne fac

să socotim în această categorie și orașul de care vorbim.

Cele dintâi urme despre o viață românească în Reghinul săsesc nu sunt prea vechi. Istoricul ei, în linii generale, l-au făcut cunoscut publicului mare cei câțiva Români inimoși din Reghin, cari, în preajma adunării generale a „Astrei“ din acest an au scos întâiul număr al unei gazete săptămânale locale „*Semănătorul*“. De acolo aflăm că în „conscriptia“ din timpul episcopului blăjan, luptător pentru drepturile poporului său, Inoșentie Clain, făcută în anul 1733, găsim prima însemnare despre existența Românilor în acest orașel de mândră tradiție săsească. Din cauza numărului puțin de suflete românești, când a venit Petru Maior ca protopop al acelei regiuni nici nu s'a așezat aici, ci într'un sat din apropiere, care se numea și el Reghin — dar „unguresc“. Totuși învățatul protopop, vrednic de alte titluri, poate fi numit „ctitorul“ Românis-mului din Reghinul „săsesc“. Un sfert de veac, cât timp a stat P. Maior în această regiune, el a fost păstorul sufletesc al Românilor de aici, lipsiți de un preot al lor. El i-a îndemnat să-și ridice o biserică proprie — pe un loc cumpărat pe ascuns, căci stăpânii vremii i-ar fi împiedecat, dacă ar fi știut cu ce scop cumpără pământul, și el a fost întâiul dascăl al copiilor lor. Școală adevărată n'au putut avea decât la un veac după întâia însemnare despre modesta lor viață. Pentru dragostea ce le-o dovedea P. Maior, Reghinienii l-au poftit să se așeze în mijlocul lor, pă-răsind Reghinul unghuresc, și nu se știe dacă le-a fost împlinită această dorință căci în curând „protopopul“ avea să-și părăsească „eparhia“ pentru a merge la Buda, unde putea lucra pentru luminarea întregului său popor, nu numai a unui ținut mărginit la câteva comune.

Stăpânirea unghurească a căutat apoi să împiedice desvoltarea, primejdioasă ei, a unei vieți românești în părțile acesteia, cași în restul Ardealului de altfel. Rezultatul a fost începutul de de-naționalizare a Românilor din satele săcuiesti, care se vădește încă și astăzi, după șapte ani dela unire, precum dovedește d. S. Opreanu. Această situație se mai poate observa și în Reghinul săsesc.

Cei cari au luat poate la adunarea generală a „Astrei“ au putut întâlni Români locuitori ai acestui oraș vorbind mai bine și mai *des* unghurește

decât românește. Și nu printre cei bătrâni, cari și-au purtat greul vieții în altă țară, sub altă stăpânire, ci printre cei tineri. Aceasta te face să bănuiești că mai sunt acolo familii românești în cari se vorbește ungurește — căci școalele primare și una medie sunt ale Statului român acum.

E ciudat să întâlnești acest fenomen într-o localitate care n'avea nici înainte caracterul etnic unguresc, fiindcă majoritatea populației o formau, cum o formează și astăzi încă, Sașii. El ne dovedește vigoarea acțiunii de desnaționalizare a vechii cărmuirii, care de altfel a atins și pe Sași, nu numai pe Români. (După afirmația unui Sas din Reghinul săsesc, să găsească și familiile de ale lor, în cari limba maghiară se vorbește și astăzi cu mai multă înlesnire decât cea maternă).

Despărțământul local al „Astrei“, condus acum de un om plin de râvnă, ar trebui să învrednicească de mai multă atenție pe toți Românii din Reghinul săsesc, pe lângă prețioasa și stăruitoarea propagandă culturală ce o fac la sate cu atâta folos pentru viața Românismului din regiunea aceea. Se pare că tradiționalul „bal“ românesc din 10 August, pe care l-am văzut în anul acesta, nu poate întreține în măsură suficientă focul sacru al vieții românești, într-o localitate în care populația românească este în minoritate și ar mai fi nevoie și de alte manifestări. Credem că șezătorile culturale, la cari contribuția tinerimii nu trebuie nesocotită, sunt cel mai bun mijloc pentru aducerea la calea cea dreaptă a celor rătăciți . . .

* * *

La Reghinul săsesc am văzut însă în ziua de 30 August, prin conductul etnografic, și viața românească a satelor din apropiere.

Ne-am încântat, mângâind cu privirea figurile robuste și pline de vigoare sănătoasă ale satelor de munte; am admirat curățenia și frumusețea portului unora dintre țărani (mai ales cei din satul *Hodac*); am urmărit cu interes sprintenele mișcări ale diferitelor jocuri (între cari însă locul prim l-au avut bizarele *țurci*, ce-ți amintesc de prinderi de viață primitivă); am ascultat cu multă curiozitate acele orații de nuntă dialogate, pline de spirit și de poezie, așa de semnificative pentru inteligența firească a poporului nostru — pentru a ne măhni apoi observând scăpăturile caracterului românesc în alte înfățișări. La țurcă chiar, care este așa de specific românească, am surprins o melodie ungurească. Iar portul în multe sate și-a pierdut pitorescul obișnuit al hainelor curat românești; albul, cu-

loare dominantă într'un costum femeiesc de vară — semn de curățenie, dispărând, pentru a fi înlocuit cu fuste târgovețe lipsite de orice caracter distinctiv; iar alteori influență streină, lipsită de frumusețe, în cusăturile cămeșilor bărbătești și femeiești. Evidentă influență ungurească în belșugul neestetic de roșu fără gust combinat cu alte culori al unor costume. Interesante și

rari motive cu forme rotunde neregulate, iar unele imitații de frunze sau alte elemente ale naturii, în locul obișnuitelor figuri cu contur geometric abstract ale artei noastre populare. Și apoi iarăși melodii ungurești, sau cu urme de influență ungurească . . .

În astfel de regiuni „Astra“ are mult de lucru!

Olimpiu Boitoș

PROBLEME ECONOMICE

Salarii „muritoare de foame“

— Situația muncitorilor dela minele de aur din Munții apuseni —

În numele muncitorilor angajați la minele de aur din regiunea Brad jud. Hunedoara, proprietatea Societății „Mica“ Ruda 12 Apostoli, ne permitem a vă comunica tratativele avute cu direcțiunea minei în zilele de 14—17 Sept. a. c. care au eșuat din cauză că direcțiunea a respins categoric cererea muncitorilor de sporire a salariilor, și vă rugăm foarte mult să binevoiți a ne permite să arătăm în revista dtră situația muncitorilor după cum urmează.

În ziua de 14 Sept. a. c. au început tratativele de conciliațiune între direcțiune și delegații muncitorilor. Tratativele au continuat până în ziua de 17 și în urma respingerii cererii muncitorilor de către direcțiune tratativele au eșuat. A doua zi, adică vineri în 18 Sept. avizind despre eșuarea tratativelor, muncitorii în număr de 1800 au declarat greva.

Spre orientare vă comunicăm că salariile actuale ale muncitorilor sunt mai mici cu 25% ca cele avute în anul trecut. Ele figurează între 60—80 lei pe zi pentru muncitorii mineri, și 35—45 lei pentru muncitorii dela suprafață. Pelângă salariile în numerar muncitorii mai primesc două articole de alimente în valoare de 12 lei pe zi. Alte avantajii, adausuri sau înlesniri nu primesc. Menționăm că salariile muncitorilor dela aceste mine sunt cu 40—90% mai mici ca la alte întreprinderi similare din țară. În același timp și scumpetea este mai mare decât ori unde prin faptul că regiunea noastră (munții apuseni) este una dintre cele mai sărace, fiind lipsită de pământ arabil. Singura bogăție se compune din minele de aur, proprietatea Societății „Mica“ Ruda 12 Apostoli al cărei președinte de consiliu de administrație este „tata“ Averescu.

Bilanțul Societății din anul 1923 a arătat un venit net de 45 milioane lei adică una sută cincizeci % venit la capitalul minelor, în 1924 a avut un venit de 28 milioane. Muncitorii — pe lângă că sunt plătiți mai rău decât oricari muncitori din țară, în iarna trecută salariile lor în mod arbitrar au fost reduse cu 25% și scumpetea în acest interval a crescut în mod simțitor, totuși ei și-au redus pretenșiunile sub minimum ce și-l poate cineva închipui, adică la sporirea salariilor actuale cu 10%, care echivalează în medie cu 5 lei pe ziua de lucru. Direcțiunea a mers cu îndrăzneala până la extremitate și a respins cererea muncitorilor.

Mai menționăm că 90% din muncitorii angajați la aceste mine sunt români, „Moși“ băștinași și urmași ai lui Avram Iancu cu cari toți deopotrivă se mândresc. Cu toate acestea nu este exclusă posibilitatea ca în câteva zile aparatul administrativ în frunte cu d. Popovici, primpretor, ca interesat în întreprinderile societății — să forțeze muncitorii la reluarea lucrului pe lângă salariile actuale muritoare de foame.

Nădăjdum, d-le director, că prin prețioasa revistă vă veți face ecoul nostru publicând situația Moșilor din munți apuseni.

În numele muncitorilor.

Stefan Păcurariu Eftinie Ghenescu
Iosif Durnadiră Balosu Alecsandru

Abonamentul plătit înainte este razimul cel mai solid al unei publicații și garanția dezvoltării presei în ARDEAL

Asistența copiilor de a doua și a treia vârstă

a) Ingrijirea lor în institut.

Copiii bolnavi aparținând acestor vârste primesc tratamentul medical necesar la centru. După vindecare ei sunt retrimiși în colonii. Cu toate că maladiile transmisibile la această vârstă nu mai prezintă gravitatea pe care am semnalat-o la copiii de prima vârstă, totuși se impune și aici aceași precauțiune pentru prevenirea lor. Introducerea contagiunilor prin intermediul acestor copii poate fi punctul de plecare al unor epidemii cari se pot estinde atât la copiii de prima vârstă cât și la copiii debili, făcând ravagiile înregistrate de către toți pediatri prin diferitele servicii spitalicești sau instituții cu aglomerațiuni infantile și determinând o mortalitate de 30—40%.

În afară de maladiile eruptive, cari se pot prezenta și la această vârstă, o importanță incontestabilă, sub raportul posibilității estinderilor asupra întregii colectivități, le revin următoarelor afecțiuni transmisibile, cari interesează în primul rând copiii de a doua și a treia vârstă: favus, trihofiție, microsporidie, vulvovaginitele la fete, oftalmii purulente, conjunctivite infecțioase, conjunctivita granuloasă sau trahom și scabie.

Data fiind contagiozitatea extrem de pronunțată și consecințele grave ale acestor afecțiuni, se recomandă ca la prezentarea celui dintâi caz să se facă o izolare riguroasă sau o evacuare imediată în spital (după gravitatea afecțiunii) și să se administreze tratamentul cuvenit, lucruri evident posibile numai pe lângă un foarte conștiincios serviciu medical, care să exercite un control permanent și o supraveghere continuă. Un personal paramedical (infirmierele) inteligent, poate aduce un real serviciu prin spiritul de observație care se dezvoltă în cursul exercițiului funcției. În absența unei atențiuni mereu trează, suntem condamnați să asistăm la acele triste tablouri, pe cari adeseori le întâlnim în colectivitățile infantile, când azilele și orfelinatele de copii devin pepinerele maldiilor mai sus înșirate.

Până la localizarea eventualei epidemii și până la stingerea focarului de contagiune trebuiesc luate cele mai severe măsuri, refuzând noile primiri în modul cel mai categoric. Medicul de azil se va mângăia cu cuvintele prof. Nobécourt: „Nos collègues, qui connaissent les dangers auxquels les hébés sont exposés dans les agglomérations, ne pourront qu'approuver notre sévérité.“¹⁾

Copiii sănătoși sunt trimiși cât se poate de repede în colonii.

Pentru transportarea copiilor declarați de abandonati sau a căror declarare de parasit se pare plausibilă, ar trebui să punem bilete gratuite de C. F. la dispoziția lor și a însoțitorului. Sub stăpânirea românească *ministerul comunicației nu admite acordarea билетelor gratuite* cu toate intervențiunile cari s'au făcut pe lângă el. Atitudinea intransigentă și insensibilă a acestui minister față de opera noastră, natural, nu este de natură s'o încurajeze. Sub raportul acesta ocrotirea infantilă din Transilvania este nevoită să înregistreze un regres simțitor.

¹⁾ Le Centre d'hygiène infantile. (Fondation Paul Parquet). Son fonctionnement pendant l'année 1924 P. Nobécourt et M. Maillet Bulletin de la Société de Pédiatrie de Paris. No. 3—4. Mars—Avril 1925. Séance du 17 Mars 1925.

b) Ingrijirea lor în colonii.

În ceea ce privește plasamentul copiilor trecuți de vârsta primei copilării, concepția ungurească nu admitea că acești copii să poată fi dați părinților sau bunicilor pentru îngrijire. Ungurii invoacă următoarele argumente:²⁾

a) Taxele de îngrijire sunt așa de mici încât ele nu ajută și nu fac să se amelioreze situația materială a familiei întru nimic; copilul tânjește și pe mai departe în mizerie.

b) Numărul oamenilor lipsiți de mijloacele materiale este așa de considerabil, încât dacă s'ar fi căutat să se vină în ajutorul tuturor prin acordarea unor subvenții bănești, ar fi fost nevoie de o sumă pe care finanțele țării nu ar fi admis-o. Noi credem că în afară de aceste argumente mărturisite, au mai existat și altele nemărturisite cari au determinat luarea dispoziției de mai sus. Involuntar ni-se prezintă în memorie scoaterea în evidență de către Prof. Genersich, a 122. grec. cat și 20. gr. ort. din statistica copiilor îngrijiți în anul 1904. de către azilul de copii Cluj.³⁾

Evident ajutorarea acestor români la vetrele lor sărăcicioase nu ar fi avut ca rezultat maghiarizarea lor.

Ridicarea acestor copii dela căminul familiar se pare nepotrivită din următoarele considerațiuni:

a) Taxele de îngrijire nu sunt așa de mari ca ele să formeze singurul îndemn care să determine țăranul român a se îndeletnici cu opera de asistență infantilă; taxele de îngrijire sunt și vor fi întotdeauna prea mici ca opera de ocrotire a copiilor să ia aspectul unei afaceri rentabile, care să poată lua sfârșit atunci când una din părțile contractante ar dori-o. Adeseori se întâmplă că aparținătorii cu timpul își reclamă copilul, când centrul de ocrotire ajunge în conflict cu crescătorii. Pentru a evita un obstacol în calea viitoarelor plasamente, se admite ca copiii să fie dați în îngrijirea părintelui aflător în viață, sau rudeniilor apropiate:

b) Țăranul român se arată dispus să crească copiii statului, dar numai pe aceia cari sunt orfani și cari nu au părinți sau aparținători. Sufletul lui de bun creștin știe că ocrotirea copiilor orfani este o datorie a tuturor, nu înțelege nici odată însă, să crească el copilul acelora cari se află încă în viață. Mentalitatea țăranului român nu admite ca cineva să se eschiveze dela elementara datorie de a-și crește singur copiii.

Pe timpul regimului maghiar coloniile se formau numai la orașe și sate ungurești și de obicei pe lângă calea ferată. Scopul este așa de evident că comentarea lui mai amănunțită se pare de prisos.

Totuși dela această regulă generală prof. Genersich a făcut anumite abateri. În corespondența confidențială am aflat una care a avut loc între el și Ruffi, fostul inspector general. Acesta din urmă a dat îndrumări ca colonia Feneșul săsesc să fie sistată fiind aceasta o localitate valahă care periclitează cu romanizarea copiilor statului. Este demn de reținut răspunsul

²⁾ Az anya- és csecsemővédők vezérfonala Stefánia-szövevény az anyák és csecsemők védelmére, kiadványai 10. 2. Bpest 1917, Pfeifer Ferdinand (Zeidler Yestvérek.)

³⁾ A Kolozsvári magy. kir. állami gyermekmenhely jelentése az 1904. évről pag 11. gyermeklétszám. Gámán J. örökösénél 1905.

prof. Genersich, care spunea că această populație infantilă recrutată din copii statului contribuie în mod efectiv la susținerea școalelor de stat, ai căror învățători erau apărătorii cei mai îndârjiți ai ideii milenare și că acești copii cu ajutorul școalei vor constitui mijlocul cel mai eficace pentru maghiarizarea populației autochtonă, măbind numărul localităților maghiare și deschizând drumul spre inima platurilor românești, cari aveau să fie asimilate.

Noi nu am putut menține neschimbate coloniile vechi; o elementară datorie față de neam și de instituția la baza căreia se află frumoase sentimente umanitare ne-a îndemnat să veghiem ca copiii români să-și poată păstra intactă naționalitatea lor. Am părăsit orașele, cari până azi mai păstrează încă aspectul lor strein, am renunțat și la satele „alese”, chiar fiind ele pe lângă calea ferată și am așezat copiii noștri în regiunile muntoase, cu toate că comunicația este mai anevoioasă, transportul mai dificil și costisitor, fiind aceste regiuni în totdeauna leagănul românismului. Majoritatea coloniilor centrului Cluj se află pe valea Someșului, regiune bogată și românească. Copiii statului s'au reîntors din nou la matca românismului; ei caută să-și întărească fizicul și să-și vetească sufletul în atmosfera senină a vieții delatără, la umbra brazilor seculari cătători de viață, iar când ora va suna, o bună parte din ei va forma o importantă contribuție la recucerirea orașelor noastre, constituind elementul necesar pentru formarea clasei de meseriași și industriași români.

Centrul Cluj a înființat și colonii noi. Colonia Beclean este azi una dintre cele mai impunătoare colonii noi înființate. Devotamentul dnei Hollansky sora de ocrotire a făcut ca numărul copiilor așezați în această colonie să se urce mult.

Colonia Maieru cu finea anului trecut a luat un nou avânt. Pe lângă atitudinea plină de voință și muncă neobosită și plină de zel a dnei Coruțiu, care nu are nici măcar calitatea de soră de ocrotire, în urma urcării taxelor de îngrijire colonia Maieru s'a dezvoltat miraculos primind un număr impozant, de copii până la 2 ani.

În Rebrisoara Centrul Cluj primește un frumos concurs din partea venerabilului protopop Precup, care bucurându-se printre parochienii d-sale de un respect deosebit prin persuaziune este în situația de a îndemna populația din această localitate la opera de ocrotire infantilă.

Cea mai veche colonie românească, opera familiei Slăvoacă, unde d-na Letiția Miron a fost inspectoră de colonie timp de 3 ani, este colonia Ilva-Mare. Din vre-o 70 copii cel puțin 50 sunt plasați la familii fără copii proprii și care vor și rămănea cu toată certitudinea în aceste familii fiind copii adoptați. Activitate exemplară dezvoltată în colonia Ilva-Mare a determinat chemarea d-nei Miron în funcția de revizoră centrală.

Este de admirat părintele protopop Hațeganu care în ciuda vârstei foarte avansată, este un adevărat părinte sufletesc și conștiincios inspector de colonie al copiilor din Cojocna.

Mulțumită serviciilor foarte prețioase ale d-lui Rânea directorul școalei de ucenici din Făgăraș și sprințului pe care l-a acordat d-nul Bârsan fostul președinte al Reuniunii meseriașilor români din Săliște centrul Cluj a înființat 2 colonii de ucenici la Făgăraș și Săliște.

Numărul total al copiilor aflători în cadrele centrului Cluj cu finea anului trecut prezintă o scădere de vre-o 500, număr care din greșală a fost menținut în actele care se conduceau cu toate că copiii în realitate, de ani de zile, au fost cedați centrului Oradea-Mare. Acești copii dintr-o greșală administrativă continuau să figureze în actele centrului Cluj augumentându-i în mod fictiv efectivul.

Copii din colonii sunt încredințați *crescătorilor*. Nu fie care locuitor poate să îndeplinească funcția de crescător. Pentru ca cineva să poată primi în îngrijire un copil al statului, trebuie să prezinte centrului o recomandatie din partea supraveghetorii de colonii. Această recomandatie este semnată și de către primar și se cere în același timp și avizul medicului de colonie. Acest certificat are menirea să dovedească: că crescătorii sunt cununați, că ei sunt sănătoși, că au casă proprie, că locuința este destul de spațioasă și că în aceeași cameră nu locuiesc prea multe persoane, că starea materială a crescătorilor nu este de așa natură, ca ei să fie avizați la taxele de îngrijire; că purtarea lor din punct de vedere moral nu lasă nimic de dorit; iar dacă familia din chestiune ar mai fi îngrijit copii de ai statului se va menționa și rezultatul pe care l-a avut această îngrijire.

Femeile cari doresc să se angajeze ca doici trebuie să mai prezinte și un certificat medical, eliberat de către medicul de colonie, în care să fie sulevate aptitudinile ei de doică.

La plasarea copiilor în colonii în general decide medicul șef asupra locului unde pot să fie formate coloniile. Dacă anumite împrejurări excepționale dictează o altă atitudine copii vor putea fi plasați și la crescătorii recomandați de către părinții naturali ai copiilor sau de către rudeniile lui mai apropiate.

Copii așezați în colonii cu timpul se aclimatizează foarte bine. Legături puternice sufletești se întretese între ei și ceilalți membrii ai familiei. Cu toate că centrul distribuie haine, în unele dintre colonii copii statului sunt îmbrăcați în portul satului în tocmăi ca și ceilalți copii, de cari nu se mai deosebesc de loc.

Copii în cazuri excepționale sunt plasați și în afară de colonii. Desavantajul acestui plasament este că asupra lor nu se mai poate exercita controlul permanent de care au parte copiii din colonii, prin prezența la fața locului a supraveghetorii și a medicului de colonie.

Copii aflători în colonii trebuie să *frecventeze școala*. La început s'a făcut constatarea că majoritatea absolută a copiilor acestui centru nu frecventează școala, ci copiii erau lăsați pradă analfabetismului. Direcțiunea I. Reg. a Ocr. Sociale a comsimțit ca să supoarte cheltuelile reclamate de cumpărarea manualelor, cari anual se urcă până la respectabila sumă de 20.000 Lei, în afară de aceia că anumite comitete școlare fac nobilul gest de a distribui în mod gratuit manuale pe seama elevilor aparținători centrului Cluj. Prin o muncă intensivă în care am fost secundați cu mult entuziasm de către întreg personalul atât dela centru cât și din colonii, precum și grație înțelegerii corpului didactic și autorităților administrative la cari s'a făcut apel mereu, ne-a reușit ca să facem pe țărănul român să înțeleagă că copiii orfani trebuie să învețe carte. De multe ori s'a recurs la ridicarea copiilor și la schimbarea plasamentelor din cauza că crescătorii nu-i lăsau să meargă la școală; iar azi nu

se mai face nici un plasament fără ca crescătorul să-și ia angajament în prealabil că se învoește ca copilul încredințat lui să frecventeze școala.

Cu toate că nu este chiar în asentimentul actualei conduceri a centrului pentru ocrotirea copiilor Cluj să se măriască numărul proletariatului intelectual și cu toate că este indiscutabilă necesitatea creerii unei clase de meseriași și industriași români, totuși centrul Cluj contează și câțiva elevi la școlile medii și liceu.

Crescătorii copiilor dela centru primesc conform regulamentului anumite taxe de îngrijire și îmbrăcăminte.

Implinind copiii vârsta școlară, cea mai mare parte sunt dați la meserie (vezi coloniile Cluj, Făgăraș, Săliște).

O parte dintre copii care sau acclimatizat și asimilat la perfecție în familia în care au fost așezați au fost adoptați, altora li se scrie o parte din averea creșcătorilor pe numele lor, în felul acesta legătura sufletească este consolidată prin cea materială, care pune orfanii centrului la adăpost față de eventualele surprize neplăcute, cari li s'ar putea rezerva după o eventuală moarte a creșcătorilor. Numai adoptarea copiilor sau scrierea unei părți de avere pe numele lor poate determina centrul ca să se abstragă dela ridicarea și plasarea lor la meserii. Dar și în cazuri când copiii sunt ridicați dela foștii lor creșcători cu scopul ca să fie dați la meserie, centrul Cluj înțelege ca să nu se arate nerecunoscător față de aceia cari ani de zile au îngrijit de viața și educația lor; el are grijă ca legăturile sufletești să se mențină și pe mai departe; dacă se poate se alege maestrul de comun acord cu creșcătorii; la tot cazul după e pierarea perioadei de ucenicie și eliberarea copiilor de caldă ei se pot reîntoarce la vechiul lor cămin, putând da un sprijin la bătrânețe acelor cari i-au cules depe stradă.

Organizația centrelor nu prea admite plasarea copiilor în internate sau orfelinate. Viața de institut nu înarmează suficient pe copii pentru lupta vieții pentru care se par a fi mai bine pregătiți cei crescuți în familie.

O problemă încă deschisă și azi, pe care poate numai viitorul va putea s'o rezolve favorabil, este așezarea fetelor cari au ajuns vârsta de 12 ani. Plasamentul lor întâmpină și azi dificultăți. Avem nădejdea însă că diferitele societăți de binefacere, în cadrele cărora doamnele din societatea românească desvoltă o intensivă activitate, ne vor acorda în viitor sprijinul lor, care în aceste împrejurări ni se pare indispensabil. Fetele au nevoie de delicatețea femeiască, de care noi nu dispunem. Sufletul femeesc poate câștiga mai ușor încrederea fetițelor orfane iar îndrumările cari le-ar veni în permanență din această parte, ar fi de natură să le călăuzească mai cu mult succes pe cărările spinoase ale vieții, ferindu-le și pe mai târziu de ademenirile cari le pândesc la colțul străzii.

Plasările fetelor la meserii se află abia în faza inițială. Dificultățile întâmpinate pe acest teren sunt încă mari. Singurul grup mai mare de fete a primit educație profesională în atelierul de țesătorie și cusut al d-nei Veturia Ghibu. Regretăm desființarea acestui atelier dar suntem foarte obligați d-nei Ghibu pentru

interesul și dragostea pe care a purtat-o acestor fete chiar până în momentul din urmă când din inițiativă proprie a binevoit să intervină pe lângă inspectoratul de agricultură, ca aceste fete să fie așezate în școlile de gospodărie și industrie casnică din Turda, Sighișoara etc. în vederea perfecționării lucru care s'a și încuviințat. Aceste fete vor putea fi foarte bine utilizate în eventualele ateliere cari s'ar putea înființa pe lângă diferitele centre, cu scopul de a da o meserie fetelor dela azil, cari nu ar putea fi plasate în alte ateliere de ale statului sau de inițiativa particulară.

Centrele dela Timișoara și Oradea-Mare au colonii și în județele Mehedinți și Mușcel formând adevărate „Colonii de înfrățire“.)

Controlul copiilor aflați în colonii.

Fiecare colonie are o supraveghetoare de colonie și un medic de colonie.

Supraveghetoarea (inspectoara) controlează mereu copiii aflați în colonia ei. Ea controlează felul de îngrijire și tratamentul care se administrează copiilor din partea creșcătorilor. Ea este exponentul centrului care trebuie să câștige deplina încredere a copiilor din acea colonie și a locuitorilor din acel sat. Ea va sta în totdeauna cu sfaturile și îndrumările ei la dispoziția atât a copiilor cât și a creșcătorilor. În caz de boală anunță medicul de colonie; ea dă sfaturi asupra felului cum trebuie alimentați copiii mici.

Supraveghetoarea de colonie este controlată de către revizora centrală aflătoare la centru și de către medicul șef director, sare personal se deplasează cel puțin odată pe an, în fiecare colonie, vizitând pe fiecare copil în parte. Medicul șef director poate dispune facerea unui control atât de către personalul medical și revizora centrală cât și de către personalul administrativ dela Centru, ori de câte ori împrejurările ar reclama acest control.

Activitatea medicului de colonie este supraveghiată de către medicul șef director, Medicul de circumscripție este obligat în baza legii sanitare să facă serviciu de medic de colonie atunci când centrul l-ar invita pentru ocuparea acestei funcții.

Extrădarea copiilor

La caz că părinții sau bunicii în decursul timpului ajung la o situație mai bună, ei pot cere extrădarea copiilor. Asupra extrădării decide sedria orfanală competentă, dar în mod provizoriu poate s'o încuviințeze și medicul șef director, dacă acesta o află de bine.

Cu împlinirea vârstei de 15 ani încetează după lege controlul statului asupra copiilor abandonăți. Până la această vârstă ei ar trebui să fie așezați în condițiuni cari să le garanteze existența și să le asigure un control și o supraveghere și pe mai departe din partea persoanelor particulare (maestri, creșcători).

Dr. Axente Iancu

) Em. Cerkez: Ocrotirea copiilor de prima și a 2-a vârstă în Ardeal. Revista de obstetrică, ginecologie, puericultură No. 5-6, 1924.

CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE

Citind Revistele străine.

Deschiderea stagiunii teatrale.

„Thebaida“ de V. Eftimiu.

Teatrul nostru și-a deschis porțile cu piesa care a dat așa de mult de lucru criticii dramatice din anul trecut. Ea a răscollit patimi, a adus inmuri de slavă autorului și cele mai mari rețete teatrului național din capitală.

Di Eftimiu a avut nimerita precauțiune de a declara în prefața operei rostul ei: o apropiere de marii clasici. Critica dramatică dacă a încercat să găsească mai mult sau mai puțin a căzut în exagerări.

Publicul clujan a avut ocazia în stagiunea trecută să admire în „Oedip“ pe marii clasici. „Thebaida“ este — ca subiect — o continuare a acelei tragedii. Oedip moare și pe mormântul celui mai nefericit dintre regi se ridică Atena, cu toată strălucirea ei. Fii lui, Polinikes și Etheokles, cad și ei pradă destinului crud, omorându-se reciproc în lupta pentru tron. Unchiul și urmașul lor, Creon, interzice sub grea pedeapsă înmormântarea lui Polinikes. Antigona, îl îngroapă încontra voinței regale, ajutată de însuși fiul lui Creon. Iată conflictul tragic, aproape identic cu cel din „Antigona“ lui Sofocle.

Din toată tragedia antică personalitatea Antigonei, femeia care își închină viața nefericitului său părinte și se jertfește pentru a-și îndeplini o sfântă datorință față de rămășițele fratelui său, apare ca un desăvârșit ideal de iubire și jertfă feminină. Di Eftimiu a alăturat acestei idei a lui Sofocle pe cea a distrugerii Thebei și a zorilor mării civilizații ateniene.

Nesecatului fond antic dsa i-a dat haina versurilor sale sunătoare și deaceia tragedia place la spectacol. Dacă la reprezentare mai colaborează muzica, poporul și decorul cu neistovitele lui mijloace moderne, succesul ia proporții de mare eveniment teatral.

Pe scena noastră reprezentarea a fost sub cea a lui „Oedip“ din stagiunea trecută. Nu putem totuși să trecem cu vederea munca depusă de artiștii noștri. Dacă sfâșietorul tragic al lui Oedip nu ni l-a împărțit arta unui Zaharia Bârșan el a găsit, totuși, în dl Dimitriu un bun interpret. Indeoșbi scena blestemului a fost bine reușită. În Antigona dna Olimpia Bârșan a plăcut mult prin energia cu care-și ducea tragicul soartei; dl Psatta, în Creon, a pus în joc puternica dsale vibrație sufletească. Ceialți interpreți și mai ales montarea au fost la înalținea piesei, care cere regisorului punerea în joc a tuturor resurselor sale.

Arta românească la Tulleries (Le Correspondent 10 Aug.) Cu fraza Dlui N. Iorga din „*l'Art roumain*“: „Există în Sud-Estul european o țară neglijată de istorici și de critici de artă, unde fiecare sat modest păstrează sub copacii bătrâni un mic muzeu de artă religioasă“ își începe critica sa asupra artei române la Paris, *Maurice Brilliant*.

Parcurgând galeriile expoziției, criticul francez stăruie mai ales asupra artei vechi, „Artei anonime și colective“ a mănăstirilor noastre.

Iconostasul de la Arnota, cădelnițe în lemn sculptat, icoane în metal ciselat, frescele secolului al XVI lea: Mircea cel Bătrân, Neagoe Basarab și soția sa Despina sunt trecute rând pe rând în revistă cu priceperea criticului de artă, care nu se sfieste să-și arate admirația pentru comorile noastre artistice.

Nu mai puțin lăudate sunt stoffele lucrate în fir care acopăr mormintele domnitorilor (Ieremia Movilă, Maria de Mangop, soția lui Ștefan cel Mare.) La arta populară „de o origine mult mai umilă, dar de o extraordinară seducție, Brilliant remarcă îmbrăcămintea brodată a țărâncei române și covoarele, care împodobesc pereții casei.

„Printre aceste covoare, unele (Oltenia și Muntenia) împodobite cu un decor vegetal arată flori și ramuri de o remarcabilă eleganță și un colorit curat și viu, roșu și albastru puternic; uneori păsări, animale sau ființe omenești își amestecă fantasia lor. Celelalte (Bucovina și Basarabia) cu tonuri mai puțin calde, urmăresc caracterul local, o tradiție care e tot atât de veche și de răspândită; decorul lor e strict geometric: o serie de motive, care pot fi flori stilizate, cu largi spații, aruncate pe un fond negru sau verde și a căror colorit delicate sunt fermecătoare prin sobrietatea lor.“ În această artă geometrică B. vede tehnica unui cubism moderat cu planuri luminoase, pe care-l recomandă cubismului pur de astăzi.—

Menirea presei. (Harper's Magazine-Iunie și The Review of Reviews Iulie-August.)

Două reviste una americană (H. M.) și alta engleză (R. of R.) s'au ocupat cam în același timp de menirea presei.

Autorul articolului din H. M. care iscălește „un ziarist“, face în termeni foarte aspri procesul ziarelor americane. El le aduce în primul rând învinuirea că ar primi directivele lor după opinia majorității publicului, în loc de a căuta de a impune directive acestei opinii.

Ziarele americane de azi, declară el, lucrează pentru rentabilitate, mai mult decât pentru susținerea ideilor, pentru exagerarea senzatională mai mult decât pentru adevărul simplu.—

Condamnând această altitudine, ziaristul american cere mai multă morală și idealism ziaristilor care n'au altă mândrie decât cea a abilității tehnice și alt simț de demnitate decât evitarea oricărei responsabilități.—

Cam în același sens zugrăvește și presa britanică în The Review of Reviews, cunoscutul ziarist englez *Wikham Steed*.

Una din cele mai grave simptome ale răului actual al presei este desigur des-

considerarea a ceea ce se numește, parte editorială „și glorificarea, părții comerciale.“

Răul adevărat stă însă mai ales în puțina relație care există între veridicitatea unei informațiuni, frumusețea stilului unui ziar și tirajul acestuia.

După expresia lui S., ziarele cu tiraj de astăzi sunt mai mult niște „equații comerciale“ a căror independență e subordonată profitelor pecuniare.—

Protecția Copiilor și Societatea Națunilor (G. Scelle — L. Europe nouvelle — 12 Sept.) La Geneva s'a ținut în ultimele zile ale lunii August, primul congres pentru protecția copiilor. Congresul a lucrat în trei secțiuni: prima de igienă și medicină prezidată de *Chemens Pirquet*, directorul clinicii infantile de la Universitatea din Viena. a doua de asistență publică și prevedere socială sub prezidenția lui *Scelle*, profesor la Universitatea din Dijon și a treia de educație și propogandă prezidată de *Marchiza de Aberdeen*, președinta consiliului internațional al femeilor. Delegații celor 45 de state reprezentau un număr de peste 500 persoane.—

Prima secțiune a insistat mai ales asupra necesității unui învățământ general de puericură, alimentării raționale, helio-terapie, prevențiunea infirmităților, unificării statisticilor de mortalitate infantilă; a doua, acupra protecției mamei și a copilului sau, asistenței orfelinilor, iar a treia poate cea mai importantă asupra mijloacelor de educație publică în ce privește protecția copiilor, organizării recreațiilor în timpul verii, formării unui personal de prevedere socială etc.

Rezoluțiunile adoptate, uneori cu oarecare dificultate din partea statelor care se temeau că un control internațional ar știrbi autonomia învățământului național, au fost transmise celei de a 6-a adunări a Societății Națunilor, care le-a trecut în ordinea de zi a discuțiilor acestei sesiuni.

Spiritul public în Statele Unite (N. Murray Butler — Revue des deux Mondes, 1 Sept.)

În o conferință ținută în fața Curții de Casație americană, președintele Universității Columbia, *N. Murray Butler* a schițat importanța problemelor puse astăzi în fața democrației americane.

Pledând pentru menținerea formei federative în jurul puterii centrale, el arată că în ultimul timp mișcările politice, economice și sociale tind să impună diferitelor state din Uniune uniformitatea legislației și administrației. După ce trece în revistă, luptele statelor împotriva puterii centrale, consecințele fiscale ale centralizării, *Murray Butler* insistă și asupra partidelor politice: republicani și democrați, explicând formarea așa ziselor „grupe de presiune“ minorități organizate care exercită o presiune constantă asupra corpului legislativ.

Împotriva acestor grupări, care au produs un exces de legislație, opinia publică americană reacționează cu vigoare, cerând întărirea autonomiei locale și deplina libertate civică, amenințate de centralismul exagerat al guvernului din Washington.—

Comestor.

CRONICA MEDICO-SOCIALĂ

Cancerul în creștere.

Alături de boalele sociale cancerul tinde să se afirme ca o cauză din ce în ce mai funestă a mortalității generale. Statisticile ne arată, că numărul cancerosilor este într-o creștere continuă și rapidă. În Ceho-Slovacia în 1919 din 1000 de decese 45 erau datorite cancerului. În 1913 procentul acesta crește la 60. Cifra este îngrijitoare, chiar dacă am admite ipoteza, care pretinde, că din zi în zi cancerul e mai ușor diagnosticabil grație anatomiei patologice și deci diferența anuală ar fi datorită nu unei creșteri reale, ci depistării mai minuțioase. Oricare ar fi adevărul, este regretabilă indiferența cu care publicul privește debutul acestei boale lugubre, lăsând-o să evolueze până când intervenția chirurgicală devine un remediu desperat, de o eficacitate iluzorie. Un diagnostic precoce și tratamentul operator neîntârziat salvează de multe ori bolnavii destinați unei morți sigure. La femei cancerul uterului nu este numai un pericol individual, ci are repercusiune asupra problemei demografice prin sterilitatea pe care o produce.

Muzeele de igienă.

Educația igienică a maselor ușurează într-o largă măsură ridicarea nivelului salubrității publice. Astăzi grosul populației este cu totul străin de tot ceea ce privește concepția igienei și chiar unii intelectuali, dacă sunt orientați în mod vag asupra principiilor de igiena preventivă, nu au elucidate încă noțiunile referitoare la igiena socială și la cadrele ei de acțiune. În timpul din urmă un suflu nou animează spiritul fundamentului social. Capitalul uman devine un factor hotărâtor în viața de stat și pretinde să i se dea atenția meritată. Solicitudinea cu care se ocrotește acest capital pretutindeni unde există o conștiință de rasă e un semn vădit de valoarea lui. Populația sănătoasă este cea mai prețioasă avuție a unei țări. Pentru păstrarea sănătății trebuie asigurată igiena cu numeroasele sale laturi. Un mijloc eficace de propagandă igienică este muzeul de igienă. Fix sau mobil, muzeul de igienă reușește să inițieze masele asupra problemelor celor mai variate de igienă cu mai multă ușurință decât cei mai abili conferențieri. Prin mulaje, prin grafice, prin fotografii, prin tablouri, prin proiecțiuni și alte mijloace optice fixe și cinematice, muzeul de igienă, amenajat cu un material potrivit gradului de intelectualitate al publicului, căruia i se adresează, impresionează profund me-

moria vizuală, în care sapă imagini mai adânci, decât lectura sau sfaturile recepționate numai prin aparatul auditiv. Muzeele populare de igienă pot aduce contribuții prețioase în educația puericulturală a populației dela țară, unde mortalitatea infantilă face ca creșterea locuitorilor să nu fie proporționată cu natalitatea caracteristică a poporului român. Muzeul de igienă al Institutului de igienă socială din Cluj e o instituție unică la noi în țară și poate servi de model oricui.

Boalele profesionale.

Industria comporă o serie nesfârșită de accidente și prin urmare o patologie aparte. Aceasta nu e o noutate: chiar Platon o arătat, că la unii meseriași corpul se deformează din cauza exercitării profesiunii lor. În Milano există o clinică a muncii (clinica del lavoro) pentru bolnavii cu afecțiuni profesionale. Medicina accidentelor muncii este o adevărată specialitate, mai ales în statele industrializate, unde s'a simțit nevoia de a se elucida diferitele probleme la congrese speciale. În anul

acesta, dela 7—13 Septembrie, s'a ținut la Amsterdam al 4-lea congres medical internațional al muncii și al boalelor profesionale. Au fost reprezentate multe națiuni. S'au făcut comunicări importante.

„Igienă prin exemplu“.

Revin asupra acestei chestiuni, comentată și într-o revistă medicală, fiind vorba de o problemă de un interes deosebit. În Franța există o societate numită „Igienă prin exemplu“, creație a societății de igienă și geniu sanitar. Scopul ei e să răspândească în public obiceiurile elementare ale igienei practice. „Igienă prin exemplu“ supraveghează respectarea regulilor igienice, începând dela copiii din clasele primare, până la masele populației. În școală elevii se controlează reciproc ca să nu se abată dela prevederile regulamentului de igienă. Delicvenții se pedepsesc după ce se discută legitimitatea pedepsei. Viața în aer liber este preconizată ca și preceptele, cari privesc dezvoltarea armonioasă a corpului prin exerciții fizice. „Igienă prin exemplu“ este un exemplu viu de educație igienică.

Dr. A. Voina

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Suflet românesc. O nouă revistă literară din Craiova, cu acest nume programatic, vine să se înscrie în șirul publicațiilor, tot mai multe în ultimul timp, cari, simțindu-se produsul pământului românesc, afirmă necesitatea unei culturi românești, luptând pentru valorificarea forțelor spirituale ale neamului nostru prin creații de artă și de superioară intelectualitate. Încă un glas curat și puternic vorbind curajos și sincer despre originalitatea sufletului românesc — fără teamă de ironia ușoară a independenților lipsiți de ideal. Căci „cei dela „Suflet românesc“ socotesc că un anumit fel de viață și anumite elemente de civilizație și cultură, create de un popor, nu pot da naștere decât unei anumite înfloriri spirituale.“ E foarte limpede.

Întâiul număr al acestei reviste (15 Sept.), condusă de d-nii N. Plopșor, N. I. Herescu și T. Pănescu-Ulmu, aduce începutul unui nou ciclu al fecundului poet Ion Pillat: „Povestea Maicii Domnului“ în care spontaneitatea creației originale se îmbină fericit cu versul popular stilizat; un pastel desăvârșit de T. Pănescu-Ulmu — „Într'un sat“ — în genul vigneteilor de poezie concentrată și substanțială din ciclul „Satul meu“ al aceluiași I. Pillat și o poezie mai greoaie semnată de d. Radu Gyr. Proză semnează d-nii V. Plopșor și N. I. Herescu. Cronica cultă și obiectivă, scrisă într'un stil riguros și condensat.

Ideea Europeană din 15 Septembrie aduce rezultatul întâiului scrutin de la concursul instituit în primăvară pentru premiarea celei mai „vrednice“ opere literare dintre cele apărute în ultimii doi ani. Drept de vot au toți cetitorii și se fac trei votări. Prin eliminare se va afla la ultimul scrutin pe care scriere o soco-

tește marele public, sau o parte a lui, drept cea mai valoroasă. Astfel concursul este și o anchetă literară într'un cerc de cetitori — desigur nu lipsiți de oarecare rafinament literar.

Prima votare ne sugerează două observări:

1. Dintre cele patru opere alese la acest scrutin trei sunt în proză și numai a patra, cu cele mai puține voturi, este un volum de versuri (al d-lui I. Pillat). Deci, sau proza e preferită de cetitorul contemporan, sau avem prozatori de mai mare talent decât versificatorii. Credem că ultima ipoteză este cea adevărată.

2. Dintre operele în proză alese cele mai multe voturi le-a câștigat romanul d-lui I. Minulescu: „Roș, galben și albastru“ (125 de voturi), pe când romanul „Pădurea Spânzuraților“ al d-lui L. Rebreanu a primit numai 37 de voturi, iar volumul „Ulița Copilăriei“ al d-lui Ionel Teodoreanu 39 de voturi. Romanul d-lui Minulescu este o satiră socială scrisă cu multă vervă ironică, din care nu lipsește nota de sensualism care caracterizează cea mai mare parte din opera sa literară, pe când romanul d-lui Rebreanu, scris într'un stil mai sobru și cu mai mult suflu poetic, este, credem, ca concepție și ca realizare, prin tragicul profund uman încheșat într'o acțiune unitară și bine rotunzită, cel mai bun roman al nostru, iar nuvelele d-lui Teodoreanu, poezie delicată, ca fulgur de păpădie, cu imagini de o bogăție rară și de o noutate surprinzătoare, sunt fără îndoială de o superioară valoare artistică, în comparație cu romanul d-lui Minulescu. A preferit totuși publicul acest roman pentru critica socială din el, sau pentru sensualismul lui? Aici răspunsul e mai greu de dat. L-ar putea da cu hotărâre redactorii revistei „I. E.“, cari au cefit și unele aprecieri ale cetitorilor votanți.

DIVERSE

Nemulțumirile sunt legitime

În legătură cu scrisoarea minerilor dela Criștior mai primim următoarele rânduri cari confirmă grozăvia stărilor:

Acestor băieși, a căror muncă nu diferă aproape cu nimic de aceea a ocnașilor făcători de rele, li s'a făcut în anul trecut o micșorare a plăților, lovindu-se astfel într'un mod cât se poate de crud în gospodăria nevoiașă pe care o aveau mai înainte.

Lucrul în mină pretinde un trai bun, căci organismul se ruinează ușor în aerul îmbăcsit și rece al pământului. Dar cum va putea suporta el greul lucrului ani mulți, dacă spre nenorocirea lui are copii, pe lângă o plată care e cheltuită înainte de a o primi! Nu e mirare deci, că rămâi deprimat când vezi mișcându-se pe stradă niște stafii cu fața suptă purtând în sufletul lor durerea pe care li-a creiat-o zilele de față. Plata lor abia ajunge să mulțumească trebuințele traiului de pe o zi pe alta. Un colț de mălai, o ceapă, sau mai rar, un drob de brânză e mâncarea băieșului în timpul zilelor de lucru. Copii lor sânt zdrențoși cu înfățișare de nenorociți cerșitori; în cursul iernii siliți foarte mulți să renunțe la plăcerea de a frecventa școala, ceea ce aduce cu sine amende pe care autoritățile nu le uită niciodată. Mulți mineri iau drumul pribegiei și se angajează la lucrările tunelului dela Buzău-Nehoias.

Asta e înfățișarea vieții ce o duc băieșii de la Brad care acuma își rostesc atât de legitim protestul, neluat încă în seamă de inemenea.

Șt. Pașca.

Acei cari ne înțeleg

Citim cu deosebită satisfacție următoarele rânduri ale ziarului „Neamul Românesc“ dela 23 Septembrie: Câtă mângâiere ți se revărsă în suflet când pui mâna pe frumoasa revistă clujană de cercetări sociale și economice, singura de acest gen în țara noastră! Căci ori câte lipsuri ar avea și ori câte greșeli ai găsi, ea este singura care îndeplinește marea operă de familiarizare a unui public neinițiat cu problemele cele mai vitale ale societății în genere și ale societății românești mai ales. Dacă „Arhiva pentru știința și reforma socială“, organul Institutului social român, este unica publicație occidentală în ma-

terie de sociologie, cuprinzând în paginile ei de magazin tot ceia ce cercetarea științifică socială românească poate da drept contribuție; „Societatea de mâine“ și-a luat sarcina de a populariza aceste rezultate de a îndemna la studiul fenomenelor sociale, de a înlesni chiar celor mai grăbiți vederi generale și adevăruri elementare asupra realităților românești, privite științific și înfățișate obiectiv.

Numerile (36—37) cuprind: un interesant articol de informație asupra Societății Națiunilor datorit profesorului de politică socială dela Universitatea din Cluj, d. N. Ghiulea; un capitol de patologie socială, corupția, cu observații judicioase și vederi sugestive, iscălit de profesorul de sociologie al Universității din Cernăuți, d. Traian Brăileanu, ale cărui cercetări sunt de mare interes științific și în multe cazuri de o utilitate deosebită pentru conducătorii noștri improvizați; d. I. Clopoșel spiritul realist și inițiatorul plin de suflet, un ziarist în nobila accepție a cuvântului, înseamnă în rânduri pline de cumiinție rezultatele conferinței Miceii Antante a presei și urmările pe care realizarea acestei asociații le-ar putea avea asupra înțelegerii și cooperăției dintre popoare; iar mai departe tot d-sa face câte-va considerații în legătură cu adunarea anuală dela Reghin a Asociației pentru cultura și literatura poporului român din Ardeal, asociație care lucrează așa de frumos sub impulsia d-lui V. Goldiși, având în însuși corpul revistei „Societatea de mâine“ un buletin al secției sale social-economice.

O cronică literară a d-lui Al. Ciura vorbește călduros, așa cum trebuie și merită de altfel, despre cartea lui G.

Kristof asupra lui Mauriciu Jökai, tradusă în românește de inimosul și vrednicul prof. Arpad Bitay.

Cineva, care iscălește cu pseudonimul *Dacul dela Streiu*, atrage atenția asupra monumentului daco-roman din comuna Demsuş, lângă Hațeg, la poalele muntelui Retezatul, monument care este lăsat în vreaa sorți și amenință cu ruina.

D-nul *Cornel Radu* sfârșește considerațiile sale pline de actualitate, relative la rolul social al dispensariilor pentru copii sugari; iar d. dr. *Axente Iancu* vorbește de misiunea sanitară a Astrei și schițează programul practic al unei cruciade biopolitice, enunțat când-va așa de îmbucurător de d. dr. *Moldovan*.

O cercetare de un interes deosebit este aceea a d-lui *Corneliu Botez*, consilier la Inalta Curte de Casație și un reputat jurist, cercetare care are de obiect problema locuințelor de la noi în comparație cu alte țări.

Indemnuri bazate pe argumente științifice dă d. dr. *Al. Borza*, profesor universitar, în articolul său „Despre turismul nostru“.

În buletinul social-economic al Astrei întâlnim raportul d lui prof. O. Ghibu citit cu prilejul adunării anuale; o comunicație a d-lui dr. *Stanca* despre tratamentul hidromineral și balnear și băile dela Lipova; câteva propuneri privitoare la o reformă a învățământului ucenicilor, datorite d-lui C. Epure, directorul școlii de ucenici din Cluj. Însemnări bogate și variate încheie aceste numere ale „Societății de mâine“ ce se anunță ca sfârșit de vacanță, urmând ca de acum înainte revista să apară săptămânal.

Trei cicluri de conferințe.

Putem face câteva precizări cu privire la organizarea conferințelor noastre social-economice ce vor începe nu peste mult.

Vor fi invitate inteligențele cele mai distinse ale societății noastre, să pună cu competență problemele de imediată actualitate. Desbătute și lămurite, de conferințieri și public, suntem siguri că vom aduce un spor însemnat în cunoașterea și soluționarea lor. Se vor crea legături dintre cele mai strânse între oratori și public, dintre cele mai necesare pentru a ne feri de greșeli și a porni cu un ceas mai de vreme pe calea cea bună.

Vor avea loc mai multe cicluri de conferințe, dupăcum vom seria problemele:

I.

I-ul ciclu, cel economic, va desbata problema intensificării producției și anume se vor pune în discuție:

- a) chestiunea capitalului,
- b) chestiunea producției agricole și industriale,
- c) chestiunea mijloacelor de transport,
- d) chestiunea administrației, a siguranței de drept și stabilitatea valutei,
- e) chestiunea culturii mulțumirii poporului în raport cu intensificarea producției.

II.

Al doilea ciclu, cel social va cuprinde:

- a) chestia codului muncii,
- b) chestia sindicatelor muncitorești,
- c) cooperăția,
- d) alcoolismul din punct de vedere juridic, social, medical.

III.

Al treilea ciclu: problema minoritară.

FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNALE

LEON BOURGEOIS

A încetat din viață Leon Bourgeois, filozoful și omul politic care a înscris unele din cele mai frumoase pagini ale personalităților veacului nostru de reconciliere a doctrinelor, de împăcare a popoarelor. Societatea națiunilor a fost prezidată la Geneva de spiritul său calm și plin de înțelepciune. Doctrina sa frumoasă este cunoscută după titlul volumului editat de librăria Colin: Solidarité. Solidaritate între interesele individului, societății și statului. A mers departe în concluziuni și a formulat și necesitatea unor organe de justiție universală. Mai departe decât Guyau, Foville, Bouglé. A fost un spirit profetic, căci dorința i s'a realizat prin fondarea Societății Națiunilor. În așezarea lumii noi Leon Bourgeois are un rol însemnat teoretic și practic. S'a înfățișat ca un apărător al mulțumilor și a luptat pentru o umanitate nouă. Popoarele eliberate îi sunt datoare cu recunoștință și memorie neuitată. A aparținut rasei cugețătorilor și vârsta înaintată a celor 74 ani n'a eclipsat vigoarea naționalismului său uman. Cu Leon Bourgeois Franța a demonstrat încă odată că bătrânețea însemnează și cea mai desăvârșită maturitate intelectuală, și deci n'au dreptate cei vechi cari credeau că moartea este o diminuare a forțelor sufletești. . .

H. Țandafir

Congresul internațional de sondaje în București. — Străinătatea atribuie o importanță deosebită congresului internațional de sondaje, merită a da un avânt mai mare industriei petrolifere în Europa. România este statul continental cu industria de petrol cea mai înfloritoare, refăcându-se repede după răboi și întrecând producția maximă dinaintea răboiului. În ce privește tehnica sondajelor Europa este în inferioritate față de America, unde s'au atins adâncimi de 2000 m. Se speră că congresul dela București va însemna un progres tehnic remarcabil. În parcul Carol a fost aranjată și o expoziție tehnică minieră, fiind reprezentate cele mai însemnate întreprinderi din țară, și nelipsind nici societățile streine. Uriașele uzine Witkowiec din Cehoslovacia au un pavilion bine amenajat.

Curățenia în trenurile de persoane. — Trenurile accelerate sunt îngrijite destul de bine. Au vagoane confortabile, decori, femei de serviciu cari fac curățenia. Cu totul alta este starea trenurilor de persoane: deadreptul insuportabilă. Vagoanele sunt pline de insecte, nemăturate, pătate. Se reflectă și aci mentalitatea organelor de stat de a face totul pentru văzul lumii: toate solicitămintele pentru cei mari, și toate neglijențele când este vorba de mulțime. Atragem atenția celor

în drept să ia măsuri, pentru că vagoanele trenurilor personale sunt cuiburi de murdărie și infecție. Publicul călător pe linia București—Oradea—Sighet este afectat de nepăsarea organelor ceferiste.

„Schaffet Ordnung“. — „Faceți ordine“, este titlul unui articol de fond din „Tageblatt“ dela Sibiu. Organul sășesc comentează cu bogăție de amănunte planul de asasinare a drului Bolimineanu, directorul spitalului din Sibiu, de către un funcționar ungur, și asasinarea unui sas comisă de Constantin Grecu șeful postului de jandarmi din Șura mare. „Faceți ordine“ este strigătul zilei în fața atâtor crime ce se săvârșesc astăzi. Sunt fenomene îngrijorătoare, cari trebuie să ne dea de gândit. Este o slăbire a simțământului de răspundere, o abrutizare a ființei omenești. Statul și societatea au datoria să reacționeze pentru o revenire la simțul de normalitate

Regruparea foilor minoritare. — Cine mai poate contesta astăzi forța ce o reprezintă atât de înfloritoare presă minoritară din Ardeal? Un simț de solidaritate și muncă înălțătoare însuflețește societatea maghiară și săsească. Sunt 16 cotidiene maghiare și vre-o 5 săsești. Noi câte avem? Numai unul singur care poate dăinui fără întrerupere dela Unire încoace: „Patria“. Când sașii și ungurii au simțit că nu este bine să se disperzeze puterile materiale și redacționale, au căzut de acord să fuzioneze. Astfel partidul maghiar și bisericile confessionale maghiare plănuiau un organ oficial: au fuzionat însă cu Ellenzék a cărui conducere a luat-o simpaticul coleg dr. Sulyok István. Ziarele sibiene Tagespost și Tageblatt se contopesc și vor apărea sub titlul celui din urmă. O regroupare inteligentă. Ambițioșii și-au călcat pre inimă și au căzut la compromisuri foarte utile. Ceeace poate servi de învățătură oricui.

Organizarea „Astrei“. — Sâmbătă s'a întrunit în Sibiu pentru întâia dată noul comitet central de 50 membri al Astrei, comitet ales în sensul noilor statute de către adunarea generală dela Reghinul sășesc. Au participat aproape toți membrii. Ședința prezidată de d. Vasile Goldiș, președintele Astrei, a terminat lucrările dela ordinea zilei într'o atmosferă senină și plină de însuflețire. Despre noul spirit al Astrei vorbim într'altă parte a revistei. Însemnăm aci, că au fost aleși ca vicepreședinte dd. dr Octavian Rusu și dr. Gh. Preda. D. dr. Rusu a fost reales. D. dr. Gh. Preda și-a câștigat multe merite prin neostoita activitate de câțiva ani în favoarea Astrei, regenerând despărțământul Sibiu. S'a hotărât apoi să se aleagă un prim secretar al Astrei cu sediul la Cluj, pentru a coordona activitatea secțiunilor literare și științifice cu sediul tot în orașul nostru

Serbările dela patriarhia ortodoxă. — Dumineca trecută au avut loc în București la sediul patriarhiei române festivitățile de recunoștință de către patriarhia Constantinopolului, prin citirea grametei și „tomosului“ de către mitropolii Calchedonului și Sardeonului, a bisericii ortodoxe române în treapta de patriarhie. Patriarhul Miron Cristea a

spus între altele: „Interese vitale ne îndatorează pe toți, să reînnoim legăturile de o mai strânsă unitate a tuturor Bisericilor naționale, fără a știrbi cursul normal al vieții autocefale, ba chiar se poate desvolta în patria hate naționale după țări și neamuri. Dar eventualele veleități localnice ale patriarhiilor naționale trebuie să dispară în fața marelui principiu de unitate creștină, în frunte cu autoritatea noastră ecumenică și istorică“.

Opera Română din Cluj își va începe Duminecă (4 Oct.) stagiunea cu „Trubadurul“ de G. Verdi, marele succes al anului trecut. Publicul clujan consideră o adevărată sărbătoare re deschiderea celei mai iubite instituții artistice a lui. Vom reveni în numărul viitor.

Cronica mărunță. — A apărut volumul întâiu din „Originele Românilor“, monumentală operă a d-lui Alex. Philippide, profesor la Universitatea din Iași. El poartă subtitlul „Ce spun isvoarele“.

— Celim că în Italia se pregătește o mare Enciclopedie sub îngrijirea reformatorului școlii italiene de astăzi, filosoful Giovanni Gentile.

— D-na Maria Filotti, una din gloriile Teatrului Național din Capitală, pregătește un turneu artistic în ținuturile alipite, cu două piese românești.

— Dl. Bela Bartok, cunoscutul admirator al muzicii noastre populare, lipărește la Londra un volum de colinde românești, urmărind asemănarea dintre colindele noastre și cele maghiare.

— La București a încetat din viață Alexandru Florescu, fost diplomat și autor de piese dramatice, cunoscut publicului mai ales prin piesa „Sanda“, jucată și la Cluj.

— La Cluj s'a ținut al doilea congres al surorilor de ocrotire pentru regularea situației surorilor și stabilirea raporturilor pe cari trebuie să le aibă cu dispensariile de copii și dispensariile pentru combaterea maladiilor sociale.

— A șasea adunarea a Societății Națunilor și-a terminat lucrările Sâmbătă în 26 Septembrie

— În ziua de 20 Septembrie s'a sfințit noua biserică din Vad în prezența P. S. S. Episcopului N. Ivan și a d-lui Ministru Lapedatu.

— La Iași s'a înscăunat noul episcop catolic, părintele Robu, care este născut și crescut în România.

Reviste primite la redacție:

Mișcarea literară, Nr. 46; Țara noastră Nr. 39; Adevărul literar și artistic, Nr. 215 Pagini agrare și sociale, Nr. 17 și Typograph, Nr. 39.

Bibliografie

A apărut în editura Librăriei Diecezane din Arad:

Cântări naționale și alte diverse cântece (Biblioteca Sămănătorul No. 40. Lei 30) Volbură Poiană: Ion Burduf. (Biblioteca Sămănătorul No. 61. Lei 5).

Prof. Horia Teculescu: Scriitorii ca lupători pentru unirea neamului. (Biblioteca Sămănătorul No. 64. Lei 5).

SĂPTĂMÂNĂ ECONOMICĂ - FINANCIARĂ

Iar Lonea. Cu riscul chiar de a ni se bănuî că prea insistăm asupra unor chestii, nu putem să nu spunem un ultim cuvânt despre cointeresări. E un ultim cuvânt: nu numai de încheiere, dar un cuvânt funebru rostii cu pietate la marginea unui mormânt. Câte speranțe înșeiate, câte visuri spulberate! Cointeresările aveau să aducă mare câștig în casele liberale, toate bogățiile Statului trebuiau să fie mulse ca vacile elvețiene, și belșugul aurului care ar fi rezultat din ele, toți banii strânși ai seracilor, trebuiau să vie să îngroașe capitalul liberal. Iată însă că nu se poate întâmpla așa. Cointeresările nu aduc un ban în casele liberale, bogățiile Statului rămân ne atinse, fiindcă nimeni nu vrea să subscrie la capitalul cointeresarilor. Astfel s'a întâmplat cu Lonea, astfel se va întâmpla cu celelalte. Deși Statul aduce la aceste mine o avere de un miliard, și particularilor li se cere 30 milioane ca să împartă, beneficiile și administrația pe din oua cu Statul, nu s'a asit în public de cât 2 milioane.

Ni se pare că pofta liberalilor a fost mai mare ca puțința lor de înghițire!

Serviciile publice. Intr'o țară civilizată concepția serviciilor publice, după cum și numele îl arată, nu sânt întreprinderi de exploatare a publicului pentru sporirea veniturilor Statului. Monopolul Statului este justificat tocmai prin argumentul că Statul vrea să apere pe consumatori de specula la care ar putea să fie supăși, mai ales în ce privește interesele lor vitale și serviciile de prima necesitate. Astfel se argumentează când se vorbește de monopolul asigurărilor, socotindu-se că Societățile de asigurare speculează un interes vital al populației.

Prin urmare dacă serviciile publice nu pot fi privite ca întreprinderi de specula, cu atât mai mult ele nu pot fi întreprinderi de specula necinstită. Statul ar trebui el cel dintâi să dea pilda echității în schimb.

Poșta de astăzi îți duce scrisorile ca vai de lume, mai sosesc sau nu mai sosesc la destinație. Telegramele de multe ori se primesc cu întârzieri dezastroase. uneori sunt trimise cu poșta. Folosirea telefonului a ajuns un sistem de tortură.

Și totuși aceste servicii sunt plătite, și dacă sunt mai puțin plătite ca înainte de războiu — dela 1 Ianuarie 1926 vor fi sporite prețurile la poșta, telegraf și telefon — deficitul este acoperit de Stat deci tot de contribuabili. Pentru ce serviciile sunt făcute cu atâta lipsa de conștiințe sau corectitudine, atunci?

La căile ferate se plătesc aproape prețurile din timp de pace. Deci prețuri mari, în schimbul cărora trebuie să și se dea siguranța drumului, orar precis, loc și confort. Dar nimic din toate acestea. Călătoria pe căile ferate este un risc tot atât de mare ca acela de a merge pe un acoperiș înalt și repede. Întârzierile sunt obiceiul — mi se pare că acum se dă premii pentru întârzieri. Loc călătorul nu găsește uneori nici pentru drumuri mai lungi. Și astăzi oamenii stau înghesuți pe culoare pe scări, tampoane și acoperiș. Sute de accidente, mai cunoscute sau mai puțin cunoscute se întâmplă din aceste cauze. Iar confortul este o rușine, vagoane murdare de clasa a III-a sau a doua pentru clasa I-a, closete murdare și fără apă, nopți fără lumină, și așa mai

departe. Și totuși căile ferate sunt un serviciu public, susținut în întregime din banii contribuabililor.

La Regie însă este o rușine. Nu mai vorbesc de falsificările de tutunuri și produsele din tutunuri, dar dacă am lua numai chibriturile un obiect de strictă necesitate pentru toată lumea, ajungem să ne revoltăm. Să ia oricine un pachet de cutii de chibrituri, nu o cutie care ar putea fi deschisă de debitant, și să cerceteze cutiile. Ei bine, va găsi în fiecare cutie 27—30 chibrituri, din care câteva bețe fără gămalie, când ar trebui să fie o sută. Astăzi costă un chibrit cinci bani, cât costa înainte o cutie de o sută de chibrituri.

Acesta e un jaf oficial care face rușine nu numai administrației Regiei dar chiar însuși Statului. Cum să fie cetățenii dacă Statul este așa cum este?

Noui isvoare de bogăție. E o minune cu sonda dela Moreni Pleașa. După ce a ars o lună și jumătate. După ce, stinsă, arunca circa 200 vagoane pe zi petrol, astăzi și-a sporit debitul în cât toate pompele societăților nu mai sunt în stare să sugă păcura din baturalile supra încărcate, astfel că vales Morenilor e un râu negru.

Acum o veste nouă în legătură cu acea sonda: erupe și iod pur, în cantitate de aproape 30 la sută. E un fenomen unic, care pe lângă că constituie un nou element de bogăție pentru țara noastră, dar va confirma sau răsturna anume teorii geologice asupra provenienței petrolului.

Foamea. În multe județe din țară a fost secetă. Basarabia suferă de foame, partea Moldovei dintre Siret și Prut de asemenea, Făgăraș și Salaj nu mai puțin. S-au dat credite de sute de milioane pentru aprovizionarea acelor părți din țară. Dar parca e un făcut, în țară la noi totul e obiect de specula a celor mulți. Porumb și grâu sosesc dar cu întârziere și totdeauna mai prost și mai scump ca acele pe care și-le poate găsi omul singur în apropiere.

Pentru ce atunei se mai bate toba ajutorării oficiale a infometaiților? Nu e de ajuns că nenorociții aceia suferă fiziceste, e nevoie să mai suferă și moraliceste?

Comunicația cu Iugo-Slavia. La 15 Octombrie se deschid liniile ferate Timișoara — Madoș și Timișoara — Baziaș. Câte două perechi de trenuri de persoane și mărfuri vor circula în fiecare zi. Prin acordul care s'a stabilit între ambele state, vor fi făcute toate înlesnirile. Vor circula vagoane directe, formalitățile de vamă și poliție vor fi făcute la Madoș de români și la Moravița pe linie Baziaș de sârbi, și se vor emite bilete valabile pe timp de 5 zile între stațiile acestor două țări și se vor da mai cu ușurință bilete de liberă petrecere.

Cu chipul acesta legăturile familiare și comerciale între populațiile acelor regiuni, atât de absurd și nedrept separate, vor fi reluate spre bucuria tuturor și spre sporirea prieteniei între România și Iugo-Slavia.

Plata pământului din improprietărire. Până acum sătenii, de multe ori siliți de perceptori, au plătit mai mult din jumătatea sumei datorate pentru pământul pe care au fost improprietăriti, mai pre-

cis 1.308.255.966 lei. Deși de multe ori țărani și-au vândut lucrurile și vitele, uneori și pământuri pentru a-și achita datoria ne putem bucura că ei au plătit o atât de mare parte din datorie. Dar ce s-a făcut cu acești bani, pentru ce nu s'a răscumpărat renta dela foștii proprietari, pentru că și astăzi încă renta improprietăririi să cotează la 50%.

Nu e un abuz din partea statului? exproprierea nu ajunge să pară o quasi-confiscare?

Plata salariilor în aur. Cu prilejul alcăturii noului buget s'a luat în discuție cum e și firesc chestia salariilor funcționarilor.

Toată lumea este de acord că salariile sunt neîndestulătoare, și că ele trebuie sporite.—

O idee, care, dacă ar fi fost sinceră, ar fi putut să mulțumească pe funcționari, a fost aceea a d-lui Ministru de finanțe de a se plăti salariile în aur.

O fac toate țările cu valută bună, o fac țările învinse, am fi putut face și noi sforțarea de a plăti pe funcționari omește.

Salariile dinainte de războiu erau, mai ales în ce privește pe funcționari mici, neîndestulătoare. Un impiegat avea 100—120 lei pe lună, cu care de abea dacă putea trăi singur, dar încă să mai aibă și o familie: o mamă de întreținut, sau copii. Astfel de abea dacă ar putea trăi astăzi, funcționarii, plătiți cu salariile dinainte de războiu în aur. Nici nu li se da prea mult. Scumpetea a întrecut paritatea mondială.

Dar nu a fost vorba de paritatea mondială, ci de o valută arbitrară, care să sporească salariile cu ceva dar să le lase tot atât de neîndestulătoare. A plăti în valuta de 20% și 18%, cum se propune, înseamnă a da uneori leturi mai mici ca astăzi, ceace e o aberație.

Aceasta nu e o soluție corectă. Se face astfel pata salariilor nu în aur ci în tinichea!

Abonați

PATRIA

„PATRIA”

cel mai răspândit și mai bine informat ziar din Ardeal care se ocupă mai mult decât oricare ziar de chestii ardelenesti, apărând interesele ardelenilor în special

ABONAMENTUL:

Pe un an	360— Lei
Pe un jumătate an	180— Lei
Pe un sfert de an	100— Lei
Lunar	40— Lei

Intreprinderile Forestiere Române

SOCIETATE ANONIMĂ

Capital Social și Rezerve Lei 70,000.000

SEDIUL:

Cluj, Calea Regele Ferdinand No. 36.

UZINELE:

Valea-Drăganului gara Poieni, Coșnea gara Trotuș,
Leșnic halta Veșel, Cloșani.

Adresa telegrafică: „FORESTIERA“ Telefon 11—50
Desfacerea mărfurilor se face prin Reprezent. Generală

„COMERTUL LEMNULUI“ S. A.
Cluj, Regele Ferdinand No. 38.

Adresa telegr.: „COLE“ — Telefon 11—50

ARONSON

Mare casă de expediție și
transport, cu legăturile cele
mai sigure în țară și streinătate

Firmă veche de perfectă încredere

BRAȘOV, Piața Libertății

(casa veche a Sfatului orășenesc)

Cu 20 lei puteți câștiga lei în numerar **250000**

Marea Loterie

a EXPOZIȚIEI din CHIȘINĂU
15 August — 30 Septembrie 1925

Aprobată de către Ministerul de Interne cu
No. 66003—925.

Se trage la sorți 338 câștiguri în suma
de lei 1.000.000 în numerar

1 câștig	—	250.000
2	”	câte 100.000
2	”	50.000
3	”	25.000
10	”	10.000
20	”	5.000
50	”	1.000
250	”	500
338		1.000.000 în numerar

Biletele se vând la chioșcurile de ziare, tutungerii
și prăvăliile mai mari din țară, unde veți găsi afișat
acest placat. Orice alte întrebări despre această
Loterie, da Soc. An. *Rudolf Mosse*, Cluj Str.
Regina Maria 37. *Comisariatul Expoziției.*

PENTRU

REZERVOARE

DE TOT FELUL - DE TOATE DIMENSIUNILE

PENTRU TOATE LIQUIDELE

CEREȚI OFERTE LA

„ASTRA”

ASTRA - PRIMA FABRICA ROMÂNĂ DE VAGONIE ȘI MUTARE SA
UZINELE IN ARAD - DIR. GEN. IN BUCUREȘTI: STR. L. CATARGIU 11

Articole de modă pentru bărbați, mărunțisuri, ciorapi,
porțelan și sticlărie, cărucioare pentru copii și jucării,
se pot afla în asortimentul cel mai mare și mai ieftin
în Magazinul nostru.

GRATIS

puteți avea **3500 Lei**, dacă veți cumpara orice la
Magazin „Parisien” S. A.
Cluj, Calea Regele Ferdinand Nr. 12

deoarece Direcțiunea Magazinului Parisien S. A. a decis, ca să
returneze cumpărătorilor săi o
anumită cotă din venitul firmei
și anume, în ziua de 25 a fie-
cărei luni

va trage la sorți în prezența no-
tarului public 3 obiecte de valoare

puse la vedere publică în vit-
rina firmei și obiectul, ori con-
travaloarea acestuia, îl predă
câștigătorului norocos. :-:-:-

Bilete de loterie se vor da gratuit în magazinul nostru
fiecărui cumpărător.

Adresa abonatului:

„LEBEDA“ S. A.
IN CLUJ, STR. TAȘILOR Nr. 14.

Prima fabrică română de
PLAPOME, saltele, vestminte de pat,
yată și pentru prelucrare de pene aran-
jată cu curent electric.

Magazin de candelabre pt. Ardeal S. A.

CLUJ, CAL. REG. FERDINAND 11.

**Mare depozit de lămpi
și material electric!**

VÂNZARE EN-GROS ȘI EN-DETAIL

Magazin de încălțăminte

PETRE S. BACIU

București, Strada Academiei No. 16.

Se găsesc gata și comenzile
se efectuează prompt.

GROMEM & HERBERT

CLUJ

Calea Regele Ferdinand No. 13.

Depozitul fabricii proprii!

Stofă de lână pt. costum bărb. à 1 m L 350

Stofă de lână p. cal. cost. bărb. à 1 m L 380

Stofă de pardesiu bărbătesc à 1 m L 690

Cover fugător à 1 m L 48

Stofă de reverenți pentru preoții!

S'a început sezonul de iarnă și durează cât fine stocul!

Industria Sârmei S. A.

Cluj Fabrica: Ghiriș

Fabricăm:

Sârmă laminată,
Fier de beton,
Scoabe,
Cue de tot felul,
Sârmă arsă, arămită,
Sârmă de oțel,
Arcuri de mobile,
Sârmă ghimpată
Agrafe.

Gyártmányaink:

Hengerhuzal,
Betonvas,
Állványkapocs
Szög minden méretben
Vashuzal, fényes, lá-
gyított, galvanizált,
Acélhuzal, Butorrugó,
Tüskéhuzal,
Irodakapsok

Wir erzeugen: Walzdraht, Betoneisen, Gerüstklammern, Drahtstirte jeder Art, Draht, geglüht, blank, galvanisiert, Stahldraht, Möbelfedern, Stacheldraht, Werdernadeln

Telefon: 4-40
3-47

FERARIA S. A.

CLUJ, Calea Victoriei No. 29.

Adresa telegr.:
„FERARIA“ Cluj.